

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

RUDENS RŪPESČIAI – **Rytis Motiejūnas** 3

ŽMONĖS

ZENONAS KNYZA: MAN GARBĖ BŪTI LIETUVIU – **Irena Gasperavičiūtė** 5

MANO SESUO JANINA – **Rokiškėnas Liudas Taliunevičius** 18

KULTŪROS BARUOSE

XX KAPELŲ ŠVENTĖ – **Dalia Astrauskienė** 8

XIX RUDENS LITERATŪRINIAI SKAITYMAI IR „VIENO EILĖRAŠČIO“ KONKURSO FINALAS – **Božena Bobinienė** 10

ŠVIETIMAS

LIETUVIŲ TAUTOS ISTORIJOS IR LITERATŪROS PAŽINIMAS – „**Žiburio**“ inf. 13

„LENCŪGĖLIUI“ 30 METŲ – **Jurgita Stankauskaitė** 16

KNYGŲ LENTYNOJE

KUNIGAS JONAS TOTORAITIS – **Petras Maksimavičius** 19

KALBOS KERTELĖ

VAIKŲ ŽAIDIMŲ AIKŠTELĖJE – **Birutė Burdinaitė-Ołow** 22

KŪRYBA

TARP PUNSKO, SEINŲ IR SUVALKŲ – **Algirdas Makauskas** 23

BENDRAM KELY – **Jeronimas Šalčiūnas** 23

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Valinčių kaimo paminklai (medinis kryžius sukurtas Zenono Knyzos) (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

Rudens spąstai (Ramonos Masionytės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Rasa Žukauskienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2022-10-31

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos ir leidinio rėmėjų nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA**

**DZIAŁALNOŚĆ ZMIERZAJĄCA DO OCHRONY,
ZACHOWANIA I ROZWOJU TOŻSAMOŚCI
KULTUROWEJ LITEWSKIEJ MNIEJSZOŚCI**

Wydanie 24 numerów dwutygodnika "Aušra"

DOFINANSOWANIE
325 000 zł

CAŁKOWITA WARTOŚĆ
375 000 zł

Publikacija yra žodyje jedyne poglądy autorų i nie može być utožsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
ir televizijos
rėmimo fondas
(gauta parama per
projekto įgyven-
dinimo laikotarpį
– 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Kai Jus pasieks šis „Aušros“ numeris, bus jau po Visų šventųjų ir Vėlinių švenčių. Su amžiumi lapkričio 1-oji darosi vis svarbesnė. Vis daugiau artimųjų tenka paminėti tą dieną. Prisimeni, pamąstai apie praeinamumą, pagalvoji, kad kada nors ir Tau tądien kas nors gal uždegs žvakelę. Vaikystėje man ši šventė visų pirma atrodė labai graži ir jauki – tiek šviesos tamsų lapkričio mėnesį. Be to, susitikti su dar gyvais giminėmis, pažįstamais prie artimųjų kapų – irgi smagu. Paskui gal kas užeis į svečius, kartu pavakarieniausime, pabendrausime. Žvakių šviesos jaukumas ir žmonės – su tuo man vaikystėje siejosi lapkričio 1-oji.

O kai jau išaugau iš vaikystės iliuzijų, pasidarė įdomu, su kuo šiandienos vaikams siejasi Visų šventųjų šventė, kai prekybos centrai pilni ne tik įmantrių žvakių, bet ir baidyklų kaukių, kai įsijungi LNK televiziją ir girdi, kad vedėjai švęs Heloviną, o apie šventę paklausti vaikai pasakoja, kad eis po butus saldainių prašyti. Mokykloje mokiniai irgi tariasi susitikti ir smagiai švęsti Heloviną. Tikriausiai darausi sentimentali, tačiau nejaugi komercija išstums mūsų tapatumą ne tik liudijančias, bet ir atitinkančias šventes? Galbūt subrendę žmonės atsirinks, kas tikra, o kas komercijai atstovaujanti žiniasklaidos išreklamuota.

Šiame „Aušros“ numeryje rasite straipsnį apie aktualijas Ukrainoje. Taigi vėl norėčiau priminti – nepamirškime remti kovojančių ukrainiečių. Sunku įsivaizduoti, ką ta tauta šiuo metu turi kentėti, bet nelikime abejingi. „Aušroje“ rasite ir sąskaitos numerį Ukrainai paremti.

Rudens rūpesčiai

RYTIS MOTIEJŪNAS

Kol vėjas drasko paskutinius rudens lapus, miškuose klaidžioja pyktelėję grybautojai. Šiomet grybų buvo visai nedaug arba jų visai nebuvo, sunkiai atsिdūsta ne vienas tautietis, ne tik dzūkai, bet ir aukštaitis su žemaičiu ar suvalkiečiu...

Prasidėjo devintasis karo Ukrainoje mėnuo. Maskvos vaduko karinė avantiūra, žadėjusi per tris dienas susitvarkyti su tariama Kijevo fašistine banderovcų chunta, atsimušė į ukrainiečių valios stiprybę. Nepalaužiamas tautos noras išlikti atmušę maskvėnų ordų antpuolį. Karas įgavo sunkaus, sekinančio pozicinio karo formą. Dabar jau niekas nedrįsta spėlioti, kokiame etape esame ir kiek laiko dar vyks šios skerdynės. Visi, netgi mandagieji Vakarų intelektualai, ima suprasti, kad ukrainiečiai kovoja ne tik už savo valstybės, bet ir už pačios tautos fizinę egzistenciją...

XXX

Karas paneigė daugybę išankstinių prognozių. Paašikėjo, kad ukrainiečiai jau subrendo kaip nacija ir nenori būti vien didžiarusių tautos atšaka, kaip juos vadina užpuolikai. Nepasitvirtino prognozės, kad rusų armiją ukrainiečiai sutiks su gėlėmis, kaip išvaduotojus. Pirmuosius smūgius Ukraina išlaikė, bet barbariška Rusijos agresija tęsiasi. Nepasitvirtino ir naivokų Rusijos žinovų tvirtinimas, kad griežtų Vakarų pasaulio sankcijų nustekenta agresorė po kelių savačių ir mėnesių sužlugs ekonomiškai ar kad joje kils maištas prieš valdžią. Gal tai ir įvyks, o kol kas paašikėjo, kad rusai ilgai ruošėsi

ne tik kariškai, bet ir ekonomiškai, kauptos atsargos, planuota keleri metai į priekį. Vakariečiams apribojus prekybą, Rusija ne tik stiprina ryšius su Azijos galybėmis (Kinija, Indija), bet ir išradingai apeina prekybinius draudimus, pavyzdžiui, toliau veža naftą į Europą neutralių valstybių laivais. Visi pripažįsta, kad dėl sankcijų eiliniai rusai ima patirti vis daugiau nepatogumų, kurie tik didės. Bet ko tik nepadarysi dėl didžiosios Rusijos! Paprasti šios valstybės piliečiai yra be galo kantrūs ir užguiti, įpratę paklusti visiems gerojo caro (gen. sekretoriaus, prezidento) norams. Daugelis politikų ir filosofų tokį rusų paklusnumą sieja su istorija. Juk Maskvos valstybė, ilgai buvusi totorių Aukso ordos duoklininke, iš jos paveldėjo ne tik valdovo-pusdievio kultą, bet ir vergišką jo pavaldinių paklusnumo tradiciją.

XXX

Prasidėjus ukrainiečių kontrpuolimui, rusų armija karštligiškai ieško galimybių atgauti prarastą karinę iniciatyvą. Po ilgų dvejonų, nesulaukęs azijiečių kaimynių paramos, V. Putinas nutarė skelbti dalinę mobilizaciją. Tą pačią, apie kurios negalimumą jis kalbėjo nuo karo pradžios, įtikinėdamas rusus, kad su ukrainiečiais susidoros vien kariai profesionalai. Tačiau nesėkmės fronte privertė Maskvą ieškoti papildymo. Profesionalai tikina, kad papildomas menkai paruoštos ir motyvuotos „patrankų mėsos“ mobilizavimas (kalbama apie 300 tūkst. šauktinių) negarantuoja karinės pergalės, o rusų nuostolius tikrai

smarkiai padidins. Žinia apie mobilizaciją sukėlė didžiulę bangą bėglių iš Rusijos į visas valstybes, kur tik galima išvykti be vizų. Vieni kalba apie 700 tūkstančių, kiti net apie milijoną išbėgusiųjų. Vakariečiai žada šiuos žmones priglausti, o daugelis buvusio socialistinio bloko valstybių nepatikliai linguoja galvas. Ar tik ateityje netaps šie tūkstančiai rusakalbių galvos skausmu juos priėmusioms valstybėms? Juk dauguma tokių bėglių nėra prieš didžiosios Rusijos idėją (į gatves protestuoti nėra), o tik prieš mobilizaciją.

Ukrainos armijos kritikai aptilo. Rusų armija išmušta iš Charkovo srities, mūšiai grįžta į Donbaso priegais. Okupantai palengva stumiami iš Chersono srities. Suvokęs situacijos rimtumą, Kremlius vadovas vos per keletą dienų suorganizavo fiktyvius referendumus, kurių metu į Rusijos sudėtį „pasiprašė“ ne tik separatistinės Lugansko ir Donecko respublikos, bet ir okupuotos Chersono ir Zaporozės sričių dalys. Nė viena pasaulio valstybė, išskyrus Šiaurės Korėją, nepripažino nei šių referendumų, nei po jų įvykusio teritorijų įjungimo į Rusiją. Bet V. Putinui tai nėra motais... Artėja Chersono išlaisvinimas, o visas pasaulis spėlioja, kokią niekšybę čia gali iškrėsti okupantai. Vieni kalba apie hidroelektrinės susprogdinimą (tada potvynio vanduo nuplautų Chersoną ir apylinkes), kiti mini cheminio ar net atominio ginklo panaudojimą. Skamba labai neįtikinamai. Bet kas belieka rusams, pralaimintiems konvencinį karą? Tik mosuoti branduoliniu vėzdū.

Spalio pradžioje Rusija pradėjo totalinę Ukrainos energetinės sistemos naikinimą. Skelbiama, kad pažeista arba sunaikinta daugiau nei trečdalis visų elektros gamybos pajėgumų. Į kampą užspeista agresorė iš paskutiniųjų stengiasi palaužti ukrainiečių valią. Ji mano, kad žiemos išvakarėse sušalti palikti gyventojai pasiduos

arba vėl masiškai ims bėgti į užsienį. Bet ar nebus taip, kad tai tik dar labiau sustiprins ukrainiečių ryžtą ginti gimtą kraštą? Ar nepadidės jų įniršis ir noras atkeršyti užpuolikams? Ukrainiečiai vis prašo karinės Vakarų paramos, tik ji visada vėluoja.

XXX

Lietuvoje dėl karo vyrauja neįtikėtina ramybė. Seimo nariai ginčijasi su ministru dėl NATO sąjungininkų brigados įkūrimo (tai būtų vokiečiai) perspektyvų, juraičiai ir švenčionienės beveik nekliudomai važinėja po Rusiją ir dergia Lietuvą, o mūsų teisėsauga tikina viską stebinti ir kontroliuojanti. Sujūžėlę paleckininkai ne tik tyčiojasi iš valstybės, kurioje gyvena, bet ir žada plėsti savo organizacijų veiklą Lenkijoje ir Latvijoje. Nežinia, kaip jiems sektųsi Latvijoje (ten beveik pusė gyventojų – rusakalbiai), bet dėl jų sėkmės Lenkijoje labai abejoju!

Ateinančios brangios žiemos akiivaizdoje Lietuvos vyriausybė pagaliau apsisprendė dėl lengvatų. Gyventojai gaus paramą, tik gaila, kad tai bus skolinti pinigai. Kitų metų valstybės biudžeto projekte žioji beveik 5 % deficito skylė. Nemaloni tikrovė, tik ir valdžią galima suprasti – net oficialios gyventojų apklausos rodo, kad ši valdžia pasiekė visus nepopuliarumo rekordus. Ir nors iki kitų Seimo rinkimų dar dveji metai, jau ateinantį pavasarį vyksiantys savivaldos rinkimai gali suduoti stiprų smūgį valdantiesiems.

Nežinia, kaip ir kada baigsis karas Ukrainoje, nors visi ir linkime ukrainiečiams pergales. Bet vieną laimėjimą rusai pasiekė – kad ir kaip beįsisukintų Baltarusijos vadovas, jis priverstas Kremlui palengva atidavinėti nepriklausomybės likučius. Visi supranta, kad be Rusijos paramos 2020 m. A. Lukašenka turbūt jau sėdėtų emigracijoje Maskvoje. Tačiau už tai jam šiandien tenka brangiai mokėti. Baltarusijos

teritorija rusų ne tik naudojama kare prieš Ukrainą. Neseniai paskelbta taip pat apie bendro rusų ir baltarusių karinio junginio kūrimą. Jis bus dislokuotas Baltarusijoje. Pasirodo, A. Lukašenka bijo, kad jį užpuls ne tik pikta NATO, bet ir teroristai, kuriuos neva rengia iš šalies pabėgę jo priešinkai.

Kol mes mirtinai susipykę su Baltarusija, išradingasis jos vadovas „gelbsti“ badaujančius lietuvius, leisdamas jiems be vizų nusipirkti druskos ir kruopų. Šurmulys dėl grikių ir druskos Lietuvoje jau senokai pasibaigė, tačiau rusų ir baltarusių valdžia ir toliau pasakoja savo piliečiams apie badaujančią Europą, kuri neturi net tualetinio popieriaus. Ir tai ne anekdotas. Barame baltarusius ir žadame jiems papildomas sankcijas, bet susisiekimas su Baltarusija klesti. Taip, geležinkeliai keleivių į šią šalį neveža, tačiau į Minską per dieną iš Vilniaus vyksta 18 autobusų. Į Gardiną yra 8 reisai. Iš viso į šią šalį per dieną įvažiuoja apie 30 (su pravažiuojančiais) autobusų. Neįtikėtina? Net į Kauną per dieną važiuoja 16 ar 17 autobusų. Nekalbame apie Klaipėdą ar kitus miestus. O štai į jums puikiai pažįstamus Lazdijus iš Vilniaus autobusu tiesiogiai galima nuvykti tik vieną kartą per dieną. Iš Kauno į šį miestelį liko 4 reisai. Tikras stebuklas!

Ukrainos tautą
galima paremti
pervedant pinigų į sąskaitą.

Banko sąskaita:
LT17 7300 0101 4089 4869

Gavėjas:
VšĮ Mėlyna ir geltona
(sąskaita Lietuvoje)

Zenonas Knyza: man garbė būti lietuviu

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

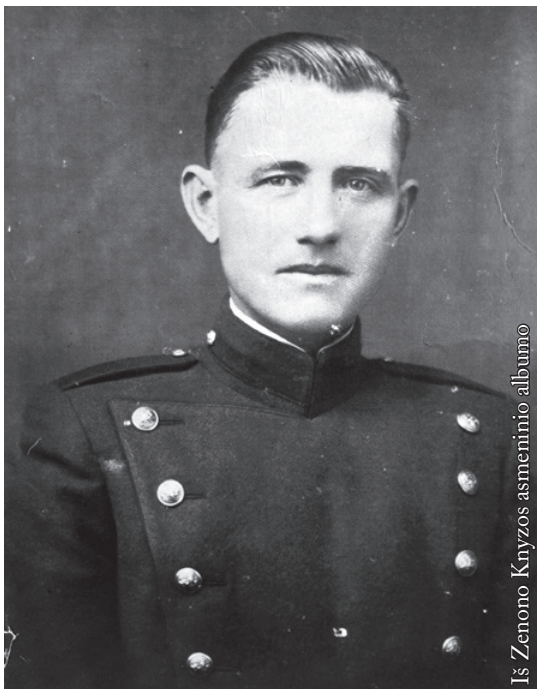
IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Yra žmonių, kurių nesutalpinsi į jokių rėmus. Neįsprausi į jokią konkrečią profesiją. Paprastai jie būna labai nepraktiški. Visuomenėje dažnai lieka nesuprasti, kartais laikomi keistuoliais. Pabandžius juos kaip nors „sutramdyti“, padaryti iš jų ūkininką, mokytoją ar vairuotoją arba kaip nors kitaip pristesti visuomenei suprantamą vaidmenį, dažniausiai pralaimima – jie gyvena savo gyvenimą, tik jiems suprantamą. Ir tik tuomet jie gali jaustis laimingi. Kas jie tokie? Tai menininkai. Vienas jų – ne tik Punske ir Seinuose žinomas tautodailininkas, skulptorius Zenonas Knyza.

Turiu pripažinti, kad 2020-aisiais, minėdami Tautodailės metus, „Aušroje“ pristatėme kai kuriuos mūsų

Būdviečio bažnytinis choras. Trečioje eilėje pirmą iš kairės Zenono Knyzos motina

Zenono tėvas Vitas Knyza

Iš Zenono Knyzos asmeninio albumo

krašto liaudies menininkus, tačiau toli gražu ne visus. Dievdirbių, kurie iš medžio skobtų tradicinius, į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą įtrauktus Rūpintojėlius, be Zeniaus Knyzos, mūsų krašte daugiau kol kas nėra. Ir nors Tautodailės metai seniai pasibaigę, savo klaidą taisydama norėčiau supažindinti jus, mieli skaitytojai, su šia įdomia asmenybe ir ypač jos darbais. Liaudis sako: geriau vėliau, negu niekad. Taigi kviečiu į dviejų dienų kelionę su dėde Zeniumi. Keliavome po mūsų kraštą, bandydami nuotraukose įamžinti didesnius skulptoriaus darbus. Apvažiavome tik Seinų, Punsko, dalį Krasnapolio ir

Šipliškių valsčių. O jo drožti kryžiai, pasaulietinės ir sakralinės skulptūrėlės išsibarstę plačiai po Lenkiją, Lietuvą, net ir Vokietiją, kur kurį laiką jis dirbęs.

PRADEDAME: PALIŪNAI – BEREZNYKAI

Iš Seinų važiuodami per Lumbius į Vidugirius ir čia sankryžoje ne pasukę į Punską, bet patraukę tiesiai, iš dešinės paliksime Paliūnų „dvarą“. Pavažiavus dar kilometrą kelias baigsis ir atsiremsime į Lietuvos ir Lenkijos valstybinę sieną. Čia bandyti važiuoti toliau nepatartina. Paskutinė sodyba, gal 50 metrų nuo Lietuvos sienos, ir yra Knyzų namas, dabar atnaujintas, baigiamas įrengti. Netoliese, už kūdros, yra kitas

Iš Zenono Knyzos asmeninio albumo

Iš Zenono Knyzos asmeninio albumo

Būdviečio jaunimas. Antroje eilėje antra iš dešinės Zenono Knyzos motina

gyvenamasis būstas – tai buvusiam svirne įkurta drožėjo dirbtuvė ir įrengta gyvenamoji erdvė. Čia Zenono pasaulis. Į akis krenta ant palangių žydinčios pelargonijos. Kur matyta, kad vyras, gyvenantis vienas, augintų gėles? „Pas mano mamą visados ant palangių žydėjo gėlės. Man irgi jų labai reikia. Kai užėinu į kieno nors namus, iš karto pastebiu, ar ant palangių žydi gėlės. Tai labai daug pasako apie tų namų šeiminką“, – pasakoja menininkas. Jo gyvenamojoje erdvėje yra ir kitų gyvenimų skaidrinančių elementų: ant vienos sienos kabo Vilniaus senamiestį vaizduojantis gobelenas, ant kitos – Gedimino stulpai, baldai senobiniai, dar ano šimtmečio pradžios. Šeiminkas žino jų kilmę.

Dirbtuvėje pastebėjau, kad visi kaltukai, varžtukai ir viniukės turi savo vietą. Ant staklių užkelti medžio luitai. „Savo šuliniui apdailą darau. Ir viskas, daugiau nebedirbsiu, koją skauda. Sunku medieną kilnoti. Gal aš su tais sunkiais rąstais ir susigadinau klubo sąnarį“, – sako kitais metais aštuntą dešimtį baigiantis drožėjas.

Prieš išvažiuojant tautodailininko darbų fotografuoti, kaip buvom

taręsi, dar kartu atsigeriame kavos. Klausiu apie jo kilmę. Juk čia, Paliūnuose, ne jo gimtinė. „Ne, šie namai nėra gimtinė, čia kadaise gyveno giminaičiai Knyzos ir jie neturėjo vaikų, tai šią sodybą, kurią, beje, jaunystėje pats ir stačiau, paveldėjau.“ Tikrieji dabartiniai Zenono namai yra Vidugirių Būdos kaime, kur gyvena jo šeima, žmona Birutė Knyzienė (Sutrinavičiūtė), su kuria prieš 50 metų sumainė aukso žiedus. Birutė – mano krikšto mama. Taip igijau teisę Zenoną Knyzą dėde Zeniumi vadinti. Jiedu susilaukė penkių vaikų: Rimo, Dariaus, Gvido, Dalytės ir Lauros. Jie visi jau seniai suaugę. Išsivažinėję kas kur. Ūkį perėmė jauniausias sūnus Gvidas. Jis ir ūkininkauja.

„Čia iš tikrųjų ne Paliūnai, o Bereznykai, – tęsia mano pašnekovas. – Tik dabar šito pavadinimo nebelikę. Ten, už sienos, tęsiasi Bereznykų kaimas. Taigi aš iš ten ir kilęs. Gimiau Būdvietyje. Mama iš Miklausės kaimo, tėtis užaugo Bereznykuose anapus sienos, bet jis gimęs Vesalave. Jis

nepriklausomoj Lietuvoj buvo policininkas. Todėl atėjus sovietams pasidarė nesaugu, slaptėsi miškuose. Buvo 1945-ųjų Petrinės, aš su mama buvome namuose, atvažiavo enkavėdistas ir sako jai: „Tavo vyras banditas.“ Mama sako, kad ne, ir parodė tėčio brolio, kuris buvo paimtas į Raudonąją armiją, siųstą laišką. Sako, kad vyras kariuomenėj. Tam laiške buvo ištrintas dėdės vardas ir pasirašyta Vitas – tėčio vardu. Tada tas enkavėdistas įsisodino mamą į vežimą ir veždamas per Miklausės kaimą sako žmonėms: „Žiūrėkit, čia didvyrio žmona važiuoja!“ Padarė ratą ir paleido. Mama tuomet laukėsi antrojo kūdikio. Tai ji, supratusi, kad gero negali tikėtis, pasiėmė mane, la-gaminą su vystyklais, ir išėjom. Norėjo patekti į Lenkiją – čia buvo daug

Irenos Gaspaviciūtės nuotr.

Zenonas Knyza prie paskutinio savo darbo – palaimintojo Jurgio Matulaučio skulptūros

giminių. Visi Linkos. Mat mano močiutė iš Kreivėnų kaimo Linkaitė.

Sieną perėjus atsisėdo pievoje pailsėti. Ir staiga girdi: kažkoks kanopų dundėjimas – tabalai tabalai. Staiga atsistojo, žiūri – kažkokia kumelė bėga. Mama pakėlė rankas ir ją sustabdė. Iš paskos bėgo savininkė. Viena kitai ėmė dėkoti: mama – kad sutiko gyvą žmogų ir jis padės pasiekti gimines, o ta moteris – kad mama sustabdė jos kumelę, kuri, jei būtų perbėgusi sieną, gal ir visai būtų pradingusi. Moteris parodė kelią. Mama tą įvykį vis prisimindavo kaip kokį likimo ženklą – tas kumelaitės kanopų dundėjimas jai išliko atminty. Kumelaitė jai atnešė išsigelbėjimą. Taip mama pateko pas Agurkių kaimo Krakauskus. Krakauskienė (Linkaitė) – mamos pusseserė. Čia po trijų savaitių gimė brolis.“

VIDUGIRIAI

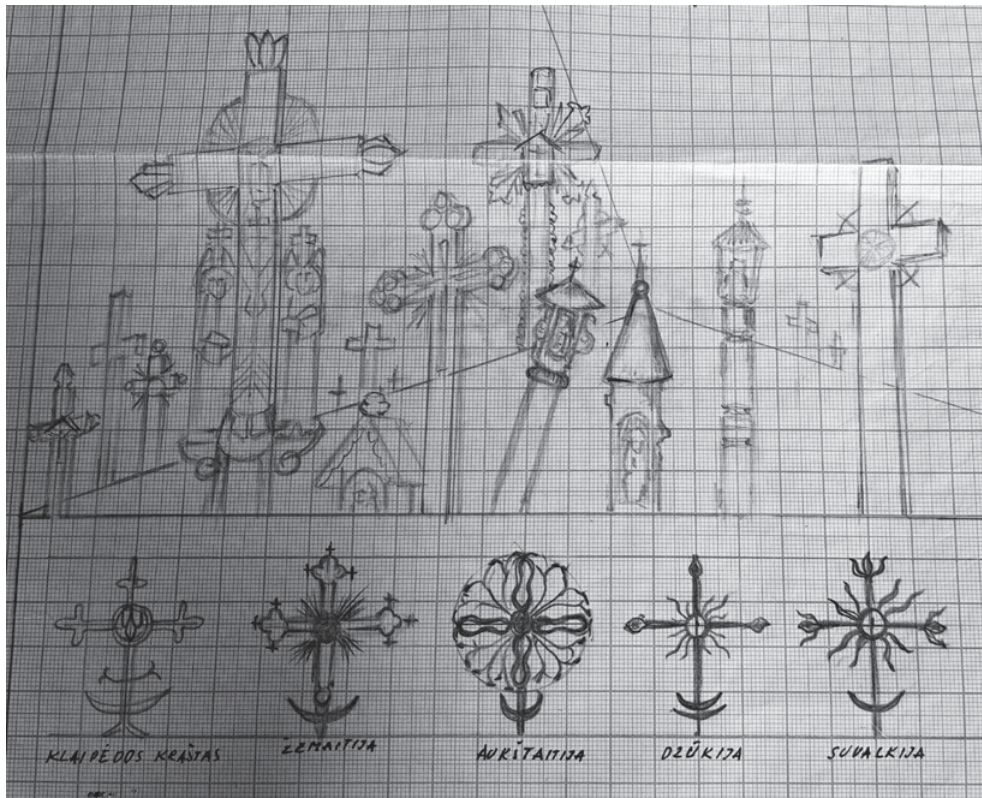
Taip šnekučiuodamiesi nejučia pasiekiame pirmąjį kelionės tikslą – Vidugirius. Čia pats naujausias Zenono Knyzos darbas – palaimintojo Jurgio Matulaičio skulptūra

prie Vidugirių bažnyčios. Pastatyta šių metų liepos mėnesį. „Vidugiriokas Jurgis Vaznelis paklausė, ar nepadaryčiau palaimintojo Jurgio Matulaičio skulptūros. Sakau, kodėl gi ne, tik medienos geros reikia. Žinojau, kad Gediminas Nevulis iš Burbiškių turi gražų ąžuolą, kreipėmės į jį ir jis padovanojo Jurgio Matulaičio skulptūrai ąžuolo medienos. Tai ir išdrožiau, nors kai kas netikėjo, kad man pasiseks. Dar ir tradicinį lietuvišką kryžių su saulute virš koplytėlės nukaliau. A. a. Juozas Vaina aiškino, kad tokiam kryžiuje sutalpintos trys religijos: pagonybė, krikščionybė ir

Zenono Knyzos darbas Vidugirių mokyklos 100-mečiui paminėti

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Vidugirių bažnyčios altoriaus projektas

islamą.“ Apeiname aplink koplytėlę. „Ar atpažįsti šiuos išdrožtus žiedus?“ „Rūtos“, – sakau. Įprasta vaizduoti rūtos šakeles, o čia patys žiedai. Dėdė Zenius pasakoja, kad šioje bažnyčioje siūlė padaryti altorių – Kryžių kalno atvaizdą. Net projektą buvo sukūręs, bet nebuvo tam noro ar lėšų. Tai projektas liko neįgyvendintas.

Sustojame prie Vidugirių mokyklos, kuri 2016 metais šventė 100-ąjį jubiliejų. Labai neįprasta skulptūra. Kaip įamžinti mokyklą skulptūroje? Menininkas rado išeitį – vaikai, kopiantys į šviesą. „Gal per trumpas kopėčias jiems padariau, negali pasiekti šviesos lango?“ – juokauja dėdė Zenius.

Tai tik pirmosios dienos kelionės pradžia. Tęsimė kitame „Aušros“ numeryje.

XX kapelių šventė

DALIA ASTRUSKIENĖ, KULTŪROS SKYRIAUS VADOVĖ

„Muzika – tai Dievo pasiuntinys, atsiųstas judinti švelniausias ir geriausias mūsų sielos stygas, raminti širdis, suvargusias gyvenimo rūpesčiuose, gauti iš jų melus, nedorybes, pavydus, neapykantas.“

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis

1975 m. UNESCO paskelbė spalio 1-ąją Tarptautine muzikos diena. Šiandien skamba labai daug įvairiausių stilių muzikos. Kiekvienas gali rinktis, ko nori klausytis. Mums pati svarbiausia ir gražiausia lietuvių liaudies muzika, perduodama iš kartos į kartą išstisus šimtmečius.

2022 m. spalio 1 dieną Seinų „Lietuvių namuose“ vyko jubiliejinė XX kapelių šventė. Joje dalyvavo lietuvių liaudies muziką atliekančios kapelos iš mūsų krašto ir tėvynės Lietuvos.

„Šalcinis“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

„Klumpė“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Šventę pradėjo Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“, kuriai vadovauja Vytautas Gavutis. Kolektyvas ką tik atšventė 25 metų jubiliejų ir žada tęsti muzikinę veiklą. Kapela groja ir dainuoja lietuvių liaudies, lietuvių kompozitorių bei vieno iš dalyvių – Gedimino Nevulio iš Burbiškių kaimo – kūrinus. Seinų kapela – tarptautinių festivalių, varžytuvių, kapelių švenčių dalyvė. 2009 m. Tarptautinėje Dzūkijos regiono kaimo muzikantų šventėje-varžytuvėse laimėjo šaukiausiasios tūkstantmečio kapelos vardą. „Šalcinis“ aktyviai dalyvauja „Lietuvių namų“, kitų įstaigų ir organizacijų renginiuose.

Labai šiltai žiūrovai sutiko ir palaikė liaudiškos muzikos kapelą „Pivašiūnai“. Ji Seinų „Lietuvių namų“ scenoje pasirodė jau ne pirmą kartą. Kapela susibūrė 1983 metais. Koncertuoja visoje Lietuvoje, įvairiose

Vidugirių kaimo kapela

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

„Bijotaičiai“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

„Pivašiūnai“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

šventėse, vakaronėse, festivaliuose, konkursuose. Ji daugkartinė Pietų Lietuvos regiono nugalėtoja, 2007, 2009, 2014, 2018 m. Respublikinių dainų švenčių dalyvė, daugkartinė Respublikinių švenčių-varžytuvių „Grok, Jurgeli“ dalyvė ir žiūrovų prizų laimėtoja, 2012 m. I vietos nominacija, Respublikinių festivalių „Ant rubežiaus“ 2008 ir 2011 m. šauniosios kapelos nominacijos. LRT televizijos laidos „Duokim garo!“ 2007 m. laureatė. Kapelos vadovas – Algirdas Glovickis.

Šventės metu pasirodė Vidugirių kaimo kapela, kuriai vadovauja Jurgis Vaznelis. Ji susibūrė 2009 m. liepos mėnesį. Jau 13 metų kolektyvas linksmina žiūrovus ne tik Kapelių šventės Seinuose metu, bet ir scenose tiek Lietuvoje, tiek Lenkijoje. Kapela susidraugavusi su Šeštokų liaudiška kapela „Griežlė“, jos kartu dalyvavo „Gero ūpo!“ laidoje, kur laimėjo I vietą, o varžėsi su Jungėnų kaimo kapela. Abi kapelos drauge išleido kompaktinę plokštelę „Dainuokim, dzūkėliai“.

Šilalės kultūros centro Bijotų laisvalaikio salės liaudiškos muzikos kapela „Bijotaičiai“ Seinuose taip pat ne pirmą kartą. Ji dalyvavo 2016 metų kapelių šventėje. Kolektyvui vadovauja Vesta Trimirkienė ir Evaldas Skrodenis. Jis susibūrė 2008 metais. Dalyvuoja „Duokim garo!“ laidoje, „Grok, Jurgeli“ ir kituose festivaliuose Lietuvoje bei užsienyje. Kapela pagrojo ir kartu su žiūrovais padainavo visų žinomą ir numylėtą „Žuvėdrą“.

Į šventę atvyko ir mūsų bičiuliai iš Punsko – Lietuvių kultūros namų kapela „Klumpė“, kuriai vadovauja Artūras Pečkaitis ir Arūnas Lekešys. Kolektyvas gyvuoja jau 56 metus. Aktyviai koncertuoja Lenkijoje ir už jos ribų. Kiekvienais metais surengia 20–30 koncertų. Repertuaras – lietuvių liaudies muzika, aranžuota ansamblio vadovų. „Klumpė“ per savo gyvavimo laikotarpį yra laimėjusi

„Sadūnai“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

daug prizinių vietų įvairiuose konkursuose, pasirodo Lietuvos televizijos laidoje „Duokim garo!“, du kartus tapusi šios laidos finalo II vietos laimėtoja.

Šventę užbaigė Kultūros centro Dusetų dailės galerijos kapela „Sadūnai“, vadovas Ramūnas Lisinskas. Ji susibūrė 1997 metais. Tikriausiai mažai yra tokių, kurie negirdėję smagių kapelos „Sadūnai“ dainų. Jos nuolat skamba per radiją ir televiziją, festivaliuose ir šventėse. Per daugiau kaip du gyvavimo dešimtmečius ši kantri stiliaus muzikos kapela pelnė įvairiausių apdovanojimų. „Duokim garo!“ nugalėtojai, LNK muzikinių dvikovų dalyviai surengė savo solinius koncertus Australijoje, Vokietijoje, Portugalijoje, Vengrijoje, Šveicarijoje. Visur skambėjo lietuviška muzika, lietuviškos dainos. Jos – kolektyvo repertuaro pagrindas. Programoje nestinga ir savos kūrybos dainų bei instrumentinės muzikos kūrinių.

Noriu pasidžiaugti ir nuoširdžiai padėkoti ne tik šventės dalyviams, bet ir jos kūrėjams, t. y. renginio vedėjams – Cecilijai Grizevičienei ir Eugenijui Kaminskui. Jūs nuos-

tabūs, autentiški ir nepakartojami. Ačiū Robertui Slovikui, kuris visada prižiūri, kad mūsų renginiai būtų profesionaliai įgarsinti. Dėkui Edvinui Marteckui, „Lietuvių namų“ darbuotojams, „Seinos“ šokėjams už kartu sukurtą nuostabią šventę. Ačiū renginio rėmėjams: Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai, Globalios Lietuvos departamentui bei Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai.

Pabaigoje dar noriu pasidžiaugti visais, kurie atlieka lietuvių liaudies muziką ar ją kuria, ir ypač tais, kurie jos klausosi. Tegul skamba lietuvių liaudies muzika! Tegul ji įkvepia ir vienija!

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJAMinisterstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Spalio 16 d., saulėtą sekmadienį, Punsko lietuvių kultūros namuose vyko XIX rudens literatūriniai skaitymai. Tai Punsko „Aušros“ leidyklos organizuojamas dviejų dalių renginys, kurio metu skaitoma poetų – svečių iš Lietuvos bei vietinių kūrėjų – poezija bei pristatomi vaikų ir jaunimo „Vieno eilėraščio“ konkurso rezultatai.

Susitikimui vadovavo leidyklos direktorius, poetas Sigitas Birgelis. Savo kūryba pirmiausia dalijosi suaugusieji: Juozas Žitkauskas, Erika Drungytė, Vaiva Milončiūtė, Danutė Burinskienė, Algis Uzdila, Janina Aleksaitė, Sigitas Birgelis. Jų skaitomas eiles papuošė Arnoldo Vaznelio ir Tomo Žilinsko bei Angelės Bapkauskienės ir Danutės Burinskienės atliekamos liaudies dainos.

Vėliau „Aušros“ leidyklos darbuotoja Vida Valinčienė pristatė „Vieno eilėraščio“ konkurso, kurį suorganizavo „Aušros“ leidykla ir Lenkijos lietuvių draugija, sąlygas, rezultatus ir nugalėtojus. Konkurse dalyvauti buvo kviečiami lietuviai vaikai ir jaunimas. Kiekvienas dalyvis galėjo pateikti po vieną savo kūrybos eilėraščių laisvai pasirinktą temą. Kadangi konkursas buvo paskelbtas mokslo metų pradžioje, artėjant rudeniiui, tad ir eilėraščių tematika daugiausia buvo susijusi su šiuo metų laiku.

Pateikta 40 eilėraščių trims amžiaus grupėms (III klasės kategorijoje 13, IV–VI klasių – 20, VII–VIII kl. klasių ir licėjaus kategorijoje – 7). Visus darbus, jų originalumą bei autorių kūrybingumą vertino kompetentinga komisija: Elena Degutienė, Birutė Venslauskienė ir Vida Valinčienė. Komisijai pateiktų eilėraščių autorių pavardės buvo užkoduotos. Tik peržiūrėjus kūrinius ir paskyrus vietas komisija atskleidė, kas yra tų kūrinių autoriai.

Štai 2022 m. „Vieno eilėraščio“ konkurso laureatai. Pagrindinės

XIX rudens literatūriniai skaitymai ir „Vieno eilėraščio“ konkurso finalas

BOŽENA BOBINIENĖ

mokyklos I–III kl. kategorijoje: I vieta – Liepa Vilkelytė, III kl., Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla; II vieta – Natalija Lajytė, III kl., Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla; III vieta – Sandra Petruškevičiūtė, III kl., Punsko mokykla, Inga Žukauskaitė, III kl., Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla; pagyrimas – Martynas Gudaitis, III kl., Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla.

Pagrindinės mokyklos IV–VI kl. kategorijoje: I vieta – Gytis Uzdila, V a kl., Punsko mokykla; II vieta – Simona Ivoškaitė, IV b kl., Punsko mokykla, Olivia Venslauskaitė, IV b kl., Punsko mokykla; III vieta – Kaja Valenskaitė, VI a kl., Punsko mokykla, Odeta Nevulytė, V a kl., Punsko mokykla.

VII–VIII kl. ir licėjaus kategorijoje: I vieta – Jurgita Grigutytė,

Renginyje dalyvavę poetai

Renginio žiūrovai

VII kl., Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla; II vieta – Violeta Grigutytė, VII kl., Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla; III vieta – Onutė Karaneckaitė, III kl., Punsko Kovo 11-osios licėjus.

Visiems laureatams buvo įteikti diplomai ir dovanos, kitiems dalyviams – pagyrimo raštai ir smulkios dovanėlės.

Renginį rėmė Lietuvos kultūros taryba, Globali Lietuva.

GLOBALI LIETUVA

„Vieno eilėraščio“ konkurso laureačių kūryba

Dar vakar buvo taip gražu,
 O šiandien kažkaip tvanku...
 Be vilties, be džiaugsmo, be...
 Pamestos dvasios išėjau ieškoti,
 Bet gatvėse tik medžiai apkarpyti
 Taip pat nežino, ar jiems sprogt, ar ne...
 Tai kur man eiti?
 Kur ieškoti mano prarastų svajonių,
 Kai pasmerktas ir pats pasaulis?!
 Kai visai be vilties likau,
 Paukščio čiulbesys pasklido –
 Lyg dangaus palaima
 Nusizengusiai žmonijai...
 Ir tik tada aš supratau,
 Kur pasislėpė mana dvasia!
 Širdis man greit sušuko: „Eik!“
 Ir prie ąžuolo prigludus, –
 Atgijau...

*Onutė Karaneckaitė,
 Punsko Kovo 11-osios licejaus
 III A kl. mokinė*

„Vieno eilėraščio“ konkurso dalyviai

VASARA

Buvo vasara saulėta,
 Šilta ir gėlėta,
 Be rūpesčių, smagiai
 Bėgiojome linksmi.
 Pažvelk, saulyte miela...
 Kodėl tu jau dingai?
 Kodėl apleidai mūsų kraštą?
 Ir kur tu nuėjai?
 Aš lauksiu vėl sugrįžtant
 Kaitriųjų spindulių,
 Aš lauksiu vėl ateinant
 Atostogų smagių.

*Violeta Grigutytė,
 Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos
 VII kl. mokinė*

RUDUO

Atėjo rudenėlis...
 Ar laukiau? – Nežinau.
 Atėjo nesiklausęs.
 Na, tai užėik, prašau!
 O ką man gero duosi?
 Ar bus gražių orų?
 O gal ką nors atimsi?
 Oi, darosi baisu!
 Ne! Aš juk rudenėlis...
 Aš duosiu daug vaisių
 Ir, greitai nuskubėjęs,
 Nuskrisiu vėjeliu.
 Neverk manęs sulaukęs,
 Esu kaip margas paukštis,
 Žoles, medžius numarginęs,
 Lekiu aš per padanges.

*Jurgita Grigutytė,
 Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos
 VII kl. mokinė*

Lietuvių tautos istorijos ir literatūros pažinimas

„ŽIBURIO“ INF.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla 2022 metais vykdė LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos remiamą projektą, kuriame buvo numatytos mokiniams edukacinės išvykos. Tai labai svarbi parama mūsų lietuviškai veiklai. Mokiniai turėjo galimybę gyvai pažinti lietuvių kultūrą, pamatyti svarbius mūsų tautos paveldo objektus. Kiekviena viešnagė Lietuvoje moksleivius paskatina taisyklingai kalbėti lietuviškai.

Priminsime, kad įgyvendinant šį projektą iki birželio pabaigos mūsų mokyklos aštuntokai aplankė Lietuvos partizanų Jurgio Kriščiūno ir Vytauto Prabulio žuvimo vietą Šlynakiemyje, jiems skirtą paminklą Suvalkų kapinėse, Adolfo

Prie Ratnyčėlės

Ramanausko-Vanago tėviškę, tuometiniai septintokai ir šeštokai

lankėsi Kudirkos Naumiestyje, susipažino su Vinco Kudirkos muziejumi, uždegė žvakutę prie mūsų tautos himno autoriaus kapo, ketvirtokai važiavo į Šiurpilį, kur pažino Šiurpilio piliakalnį. Prasidėjus naujiems mokslo metams į edukacines išvykas išsiruošė likusios klasės.

DRUSKININKAI – M. K. ČIURLONIO MIESTAS

Spalio 5 dieną Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos I–IV klasių mokiniai su auklėtojomis dalyvavo edukacinėje-pažintinėje išvykoje į Druskininkus. Pirmiausia aplankėme Kūrybos namus „Druskos studija“, kur šeiminingauja ir visus atvykusius nepaprastai šiltai pasitinka menininkų duetas – Aušra ir Tauras Česnulevičiai. Kartu nusileidome prie Ratnyčėlės upės, po iške-

„Druskos studijoje“

Prie M. K. Čiurlionio paminklo

rojusia obelimi, papuošta mėlynais ir geltonais kaspinėliais, pasimeldėme prašydami taikos Ukrainai, o tada jau nukeliavome į dirbtuves. Vaikai sužinojo, kaip Druskininkai virto

se jis gyveno su savo šeima. Vaikai dalyvavo edukacijoje „Aš ir mano Čiurlionis“. Ieškojo dailininko paveiksluose „paslėptų“ simbolių, tyrinėjo ir diskutavo, ką jie galėtų reikšti.

Prie Druskininkų muzikinio fontano

kurortu, turėjo galimybę ne tik apžiūrėti, bet ir paliesti druskos skulptūras, o svarbiausia – patirti tikrą kūrybos džiaugsmą. Iš druskos tešlos ir druskos gabalų gamino įvairius druskinukus. Šis kūrybinis procesas suteikė didelę geros nuotaikos ir energijos dozę.

Druskininkai – tai Mikalojaus Konstantino Čiurlionio miestas. Norėdami daugiau sužinoti apie šį garsų kompozitorių ir dailininką, aplankėme memorialinį muziejų – namus, kuriuo-

Vėliau pasitelkdami vaizduotę, patirtus išpūdžius bandė perkelti juos ant popieriaus lakštų. Vaikai piešė pastelę, kurią taip mėgo ir savo paveikslams kurti naudojo M. K. Čiurlionis.

Pasivaikščioję po rudeninius la-pais pasipuošusį miestą ir pasistiprinę skania pica, sugrįžome į mokyklą. Tai buvo puikios pamokos, turin-gai ir kūrybingai praleista diena.

ŠEŠTOKŲ IŠVYKA Į DRUSKININKUS

Į paskutinę edukacinę kelionę į Lietuvą pagal Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos finansuojamą projektą „Lietuvių tautos istorijos ir literatūros pažinimas“ vyko šeštokai. Jų kelionės pagrindinis tikslas buvo pažinti Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejų, pamatyti autentišką partizanų bunkerį. Laimė, tądien pasitraukė rudenės darganos ir galėjome džiaugtis saulės spinduliais. Nors iš pradžių nuogąstavome, ar pavyks mums privažiuoti iki bunkerio miške, planus pavyko įgyvendinti.

Apie kelionę pasakoja Julija Krauskaitė ir Hania Bžezinska (Brzezińska): „Spalio 7 dieną su klase nuvykome į Druskininkus. Kelionė prabėgo greitai ir linksmai.

Druskininkuose lankėme du muziejus ir buvome baseine. Pirmiausia atvykome į Rezistencijos ir tremties muziejų. Čia matėme ekspoziciją apie tą laikotarpį, kai iš Lietuvos masiškai trėmė žmonės į Sibirą. Gidė labai įdomiai pasakojo apie partizaninį karą ir Lietuvos žmonių gyvenimą tais laikais. Papasakojo apie tremtį į Sibirą, matėme nuotraukose, kaip žmonės gyveno tolimoje Šiaurėje, kokios ten buvo gyvenimo sąlygos.

Paskui nuvažiavome prie partizanų bunkerio šalia Ratnyčėlės upės. Ten pamatėme, kokiomis sąlygomis gyveno partizanai. Tai netipiškas bunkeris, nes į jį įeinama nuo upės kranto, tarytum pro duris. Bunkeris nedidelis, viduje du gultai. Labai nyku jame.

Is „Ziburio“ mokyklos archyvo

Prie Antano Česnulio „Milžino“. Priekyje pats autorius

Is „Ziburio“ mokyklos archyvo

Partizanų bunkeryje

ŠVIETIMO,
MOKSLO IR SPORTO
MINISTERIJA

Nukeliavome ir į Česnulių šeimos skulptūrų muziejų. Čia žavėjomės šeimnininko kūrybiškumu. Jis iš medžio išdrožinėjęs daugybę skulptūrų ir skulptūrėlių.

Aplankę muziejus dvi valandas pramogavome vandens pramogų centre „Grand SPA Lietuva“.

Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejuje eksponuojamose nuotraukose iš Sibiro vaizduojamas labai realus to laiko žmonių gyvenimas. Vienas siužetas pasakoja, kaip Sibiro tremtinį, išėjusį į taigą, užpuolė lokys. Ir – neįtikėtinas dalykas – jis lokį nugalėjo, nors turėjo tik savo darbo sulankstomą peiliuką. Nuotraukose matome prie trobos ištemptą lokio odą ir stovintį aptvarstytą patį „kovotoją“.

Pasibaigus visus metus vykdytam projektui nuoširdžiai dėkojame Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai už skirtą paramą.

Is „Ziburio“ mokyklos archyvo

Šeštokės prie Antano Česnulio drožinio

„LENCŪGĖLIUI“ 30 metų

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Prasidėję naujieji mokslo metai skatina žiūrėti į priekį, kelti retorinius klausimus apie ateinančių metų pasiekimus ir rezultatus, stengtis būti geresniems nei pernai. Kartais net nesinori prisiminti praėjusiųjų mokslo dienų. Ši taisyklė negalioja užsiėmimams po pamokų, kurie dažniausiai apipinami tik gerais prisiminimais. Vaikiškos nostalgijos blykstė užkūrė mane prisiminti, bet ne tai, kas buvo vakar, prieš metus ar dešimtmetį. Pirmojoje metų pusėje užkliuvęs sakinytis, kad šiemet – 2022-aisiais – Vidugirių mokyklos ansambliui „Lencūgėlis“ sukanka 30 metų, nedavė ramybės ir sugrįžo su trenksmu prasidėjus naujiems mokslo metams. Turbūt mokyklos skambučiai ne tik šaukia į pamoką, bet ir pakrato patirties sluoksniuotą pyragą. Nusprendžiau vieną gabalėlį atpjauti ir pasigardžiuodama kramtinti su rudeninės arbatos šlakėliu.

Labai dažnai pokalbis su gerai pažįstamu žmogumi nuveda į tokius tolius, iš kurių sunku sugrįžti į realybę. Kaip kalbėtis užsidėjus arklio

Vidugirių šokėjai, vadovė ir būgnininkas Valdas Stankauskas

akidangčius, kai mokytojo ir mokinio prisiminimus tiek visko daug jungia, o kartu ir skiria? Tokiu atveju pokalbis nugula į vertingiausių susitikimų su KITU stalčių, ir žinai, kad vėl praturtėjai. Nebyliai cypi iš džiaugsmo ir laimės, suvokdamas, kad turėjai nuostabią mokyklinę vaikystę.

Į mokyklą sugrįžau su mokytoja Irena Kalinauskiene – „Lencūgėlio“ įkūrėja ir vadove. Čia vartydamos senas Vidugirių mokyklos kronikas suradome tikrų aukso luitų. Ne tik dalijomės prisiminimais, bet ir stebinome viena kitą su ansambliu susijusiais dalykais. Man, kaip buvusiai „Lencūgėlio“ šokėjai, sentimentas kyla ankstesniam ansamblio pavadinimui – „Smagioji kojėlė“. Kažin ar apie tokį dabartiniai šokėjai žino? Juk tai buvo prieš tiek metų...

Vidugirių mokyklos ansamblis susibūrė 1992 m. Koks tai buvo mėnuo ar diena? Sunku pasakyti, nes čia nebuvo kokio nors atskiro muzikos mokytojos ir mokinių susitikimo, kuomet nuspręsta suburti mažuosius šokėjus. Viskas vykdavo per pamokas, pamažu, savo tempu. Tiesiog atsiradus poreikiui visokių mokyklos švenčių ar minėjimų metu paruošti meninę dalį, gimė mintis

Vidugirių mokyklos įkūrimo 100-osios metinės

„Lencūgėlis“ tarptautiniame festivalyje „Darni mūsų dainų ir šokių pynė“ Vilniaus lietuvių namuose 2014 m.

imtis šokių. Anuomet nei viena šio krašto lietuviška mokykla negalėjo neturėti šokėjų ansamblio. Kadangi tokių švietimo įstaigų buvo tikrai nemažai, tai ir mokyklos stengėsi vaikų užsiėmimus pajvairinti šokių ir dainų pamokėlėmis.

Pačioje pradžioje, kai Vidugirių vaikai mokėsi senoje mokykloje – mokytojos Ievos Sidarienės namuose – šokėjų ansamblis neturėjo jokio pavadinimo. Gerokai vėliau įsikėlus į naujos mokyklos patalpas po 1994 m. atsirado poreikis šokėjus kaip nors pavadinti. I. Kalinauskienė minėjo, kad įvyko „rinkimai“, kur keli mokiniai patys atėjo su pavadinimų pasiūlymais ir iš jų išrinko patį įdomiausią ir geriausiai skambantį. „Smagiąjai kojelei“ lygiųjų nebuvo. Tai buvo šūvis į dešimtuką, kuriuo vaikai labai didžiavosi. Spėjama, kad pavadinimas galbūt atsirado dėl kvietimų į šokių šventes ir festivalius. Pirmą kartą ansamblis pasirodė Vaikų dieną prie Seivų ežero. 1994 m. Marijampolėje dalyvavo festivalyje „Iš senolių skrynios“. Taip pat ėmė dalyvauti Punsko mokykloje organizuojamoje Vaikų šokių šventėje. Būtent šios šventės, vykusios antrą kartą 1996 m. balandžio 28 d., aprašyme Vidugirių mokyklos kronikoje pirmą kartą minimas „Smagiosios kojelės“ pavadinimas. Rašoma: „Mūsų mokyklos šokėjų

ansamblis „SMAGIOJI KOJELĖ“ šoko šokį „Grandsferas“ ir „Anės polka“. „Smagiąjai kojelei“ priklausė aštuonios poros šokėjų, o taip pat dvi akordeonistės ir būgnininkas. [...] Mūsų mokyklos šokėjus ir muzikantus šiai šventei paruošė mok. Irena Batvinskaitė.“ Ansamblio vadovė, vertindama gyvą muziką, nuo pačių pradžių šokėjus šokdino armonikos skambėjimu, pritraukdama į gretas mokinius muzikantus. Kartais talkindavo dainininkės, o tokių šioje mokykloje tikrai netrūko. Pasitaikydavo pasinaudoti šokio muzikos įrašais, tačiau tokių buvę labai mažai. „Smagiąjai kojelei“ buvo neatsiejama nuo armonikos.

Kaip visur vyksta pokyčiai, taip ir šiam ansambliui atėjo laikas persivadinti. Pavadinimas turi turėti kur kas gilesnę reikšmę. Dalyvaujant ne tik savo krašto šventėse, bet ir svečiuojant garbingus asmenis iš Lietuvos ar patiems vykstant į festivalius Tėvynėje, norėta pabrėžti ansamblio kilmę. Mat dzūkiskasis pavadinimas geriausiai galėjo atspindėti kitapus ribos gyvuojančios Dzūkijos tęsinį. Vadovei esu pasakojusi, kad puikiai atsimentu tą dieną, kai į repeticiją susirinkusiems ansamblietiams ji pranešė apie apgalvotą sprendimą tapti „Lencūgėliu“. Pirmoji vaikų reakcija nebuvo labai optimistiška,

nes mummyse žydėjo pasididžiavimas „Smagiosios kojelės“ pavadinimo išskirtinumu. Mes tada nesupratome, kad pavadinimas negali būti tik gražus, nesuvokėme, kad dzūkiskame žodyje slypi kur kas daugiau. „Lencūgėlis“ atspindėdavo pasirenkamų šokių įvairovę – šokami mūsų krašto ir visų Lietuvos regionų šokiai. Mokiniai mokėsi ne tik polkos ir valso žingsnių, bet ir įvairių šokio pynučių, ratelių. Neretai šokantys dar ir dainuodavo. Tai mažuosius šokėjus mokino ritmo, susikaupimo, ištvėmės ir kvėpavimo. Buvo laikas, kai šokėjus vadovė lavindavo ir per muzikos pamoką, ir vieną valandą po pamokų. Ansambliui priklausydavo įvairaus amžiaus mokiniai. Jaunesni šokėjai paprastai turėdavo mažiau pamokų nei vyresni. „Laisvas langelis“ po pamokų jaunesniems vaikams reikšdavo nepakartojamą išgalvotų žaidimų laiką. Užtuot ėję namo papietauti, mieliau pasinerdavome į savo fantazijas ir, statydami pilis iš klasės staliukų ir kėdučių bei užsidangstydami visais turėtais rankšluosteliais, kurdavome savo pasaulį.

Dabar „Lencūgėlis“ šokius paruošia per pamokas. Mat jaunesni šokėjai turi daug pamokų ir nesinori jų apkrauti papildoma veikla. Šiuo metu ansamblyje šoka mažiausieji – 0–III klasių mokinukai.

Per visus „Lencūgėlio“ gyvavimo metus prie veiklos būdavo prisegama vis naujų muziką pajvairinančių grandinėlių. Čia vaikai išmokdavo ne tik šokti ir dainuoti, bet ir groti muzikos instrumentais (pvz., lamzdeliais). Visi, kurie priklausė ir priklauso Vidugirių mokyklos ansambliui, mini jį geru žodžiu. Vadovė visada buvo laikoma viena maloniausių pažintų mokytojų gyvenime. Ji daug dėmesio skirdavo atliekamų šokių kokybei ir gyvai muzikai. „Lencūgėlis“ nenutrūks, kol gyvuos Vidugirių mokykla. Linkiu jam toliau lipdyti ne auksu žibančias, o tikrumu ir originalumu spinduliuojančias grandinėles.

Mano sesuo Janina

ROKIŠKĖNAS LIUDAS TALIUNEVIČIUS

Štai mano prisiminimai apie seserį ir gyvūnus, su kuriais ji buvo susijusi kaip retas kas.

Pradėsiu nuo ožkų, kadangi tai susiję ir su manim. Buvau silpnas ir liesokas vaikas. Tėvai netgi dėl to kreipėsi į gydytojus. Gydytojų nuomonė buvo tokia: šis vaikas ilgai negyvens, nebent jį išgelbės ožkos pienas. Kad išgelbėtų vaiką, tėvai pirkė ožką ir pradėjo jį gydyti pienu. Matyt, tai man padėjo, kadangi sulaukiau 88 metų ir dar galiu apie tai parašyti.

Jau esu girdėjęs nuomonę, kad kai kuriuos ožkos įpročius esu perėmęs kartu su jos pienu. Tačiau taip šaipantis visiškai nepykstu, nes manau, kad ožkos tai labai protingi ir inteligentiški gyvūnai.

Kitas epizodas su ožka – pirmąją vasarą po karo, kai su mama ir seserimi, nepavykus iš Lietuvos pabėgti į Vakarų, grįžome į Rokiškį. Pirmas mamos rūpestis buvo užtikrinti mums būstą ir maisto. Man tuomet buvę 12 metų, o seseriai Janinai 5. Mūsų buvusieji nuomininkai sutiko, kad apsigyventume jų dideliame name. Davė mums gabalą lauko tarp apleistų senų kapinių ir namo bulvėms ir daržovėms auginti. Tačiau vaikams reikėjo parūpinti kokių vitaminų ir pieno. Iš pradžių pieno duodavo kaimynai, bet kiekgi laiko galima buvo būti priklausomiems nuo jų malonės... Reikėjo ką nors sugalvoti, ir mama nusprendė pirkti ožką. Tačiau dėl to kilo didelė problema. Šalis nuniokota, ypač miesteliuose daug žmonių neturi galimybių nusipirkti ir auginti karvę, taigi nusprendžia laikyti ožką. Bet iš kur ją paimti? Poreikis didžiulis,

o galimybių nusipirkti ožką – beveik jokių. Laimei, rusų tauta, jau išgyvenusi tokius sunkius laikotarpius, kai ožkos sėkmingai pakeisdavo karves, ėmė jas vežti į Lietuvą parduoti. Ir mama iš rusų nusipirkė tokią ožką – rusę. Nežinau, kuo sumokėjo, nes pinigų tikrai neturėjo. Greičiausiai tai buvo mainai – senas ir patikrintas prekybos būdas.

Tai buvo gera ožka, kuri mus gelbėjo tais sunkiais laikais. Jos poreikiai buvę nedideli, gal todėl, kad buvo rusė. Gyveno su mumis name, atskiroje kamaroje. Ją ganyti buvo mano pareiga, bet tai buvęs tik malonumas, nes ko nepadarysi vienintelei maitintojai.

Vienintelis jos trūkumas buvo tai, kad labai mėgo daržoves iš mūsų daržo. Kadangi daržas buvo prie namo, saugojom jį žiūrėdami pro langus. Ožka žinojo, kad daržovių negalima liesti. Visada tarsi ir laikėsi šios taisyklės. Tačiau ji buvo protinga ir gudri, taigi rado būdą, kaip nebauždiama gali paragauti daržovių. Priartindavo prie lango, atsistodavo ant užpakalinių kojų ir patikrindavo, ar kas iš namiškių yra kambaryje. Jei gu tik pamatydavo, kad nieko nėra, iš karto keliaudavo į daržą. O kai kambarys kas nors būdavo, apsimesdavo, kad žiūri tik iš įdomumo ir ilgesio.

Nepaprastai džiaugėmės, kai gimė trys ožiukai. Gal tuomet sesuo pamėgo gyvūnus ir tapo jų bičiule visam gyvenimui. Nesistebiu. Augo kartu su tais ožiukais ir žaidė su jais. Galima buvo valandų valandas stebėti juos žaidžiant. Jie patys susigalvodavo įvairių žaidimų ir triukų. Pavyzdžiui, kuris iš jų ilgiau keturiomis kojėlėmis išstovės ant išlindusio

iš žemės kuolelio ar kuris aukščiau ir grakščiau šoktels. Mėgo pakaitomis peršokti vienas per kitą, darydavo dvigubas piramides ir pan.

Tokia idilė truko daugiau kaip metus. Kai ožiukai paaugo, Rokiškio miesto valdžia paliepė mums išsikraustyti iš namo, kadangi planuota jame įkurti kažkokią įstaigą. Turėjome tai padaryti per mėnesį. Šioje tragiškoje situacijoje mums padėjo tolimas tėtės giminaitis Kalinauskas, gyvenantis Biržų mieste, 60 km nuo Rokiškio. Ši šeima, gyvenanti dviejuose kambariuose, sutiko vieną atiduoti mums. Bet ką daryti su ožka ir ožiukais? Į Biržus pasiimti jų negalėjome, kadangi ten nebuvo jiems vietos. Kad ožiukai nebūtų išskirti, visi turėjo būti pervežti pas mamos giminaičius prie Alizavos. Janina, sužinojusi, kad ožiukai bus išvežti, išgyveno turbūt didžiausią tragediją savo trumpame gyvenime. Niekada nemačiau, kad kas būtų taip jaudinęsis ir sielojęsis kaip ji. Tačiau gyvenimas kartais būna žiaurus, ir nieko nepadarysi. Tolesnį savo gyvenimą sesuo susiejo su gyvūnais.

1950 metais jungiant karo išskirtas šeimas atvykome iš Lietuvos į Lenkiją. Janina visada globodavo kokį nors gyvūnelį. Tačiau tik baigus studijas, persikėjusi į Opolę ir ten pirkusi seną namą su dideliu sklypu galėjo jiems visiškai pasiaukoti. Kadangi anais laikais Lenkijoje nebuvę tokių prieglaudų benamiams gyvūnams kaip dabar, sesuo sumanė įrengti savo namą taip, kad galėtų užtikrinti jiems globą. Aš iš Ustkos dažnai pas ją nuvažiuodavau ir padėdavau remontuoti bei plėsti namą. Geriausią kambarį ji skyrė svečiams

ir gyvūnų ten neleido, o likusius kambarius ir dalį sodo – gyvūnams (katėms ir šunims). Kad palaikytų tvarką ir švarą, įdarbino dar vieną asmenį. Nors laikydavo keliolika, o kartais daug daugiau gyvūnų, nebuvo aiškiai užuodžiamas koks nors nemalonus kvapas. Maistu gyvūnus aprūpindavo pati. Palaikė ryšius su visomis Opolės maisto prekių paroduotuvėmis ir mėsinėmis. Iš jų gaudavo dovanai arba sumažinta kaina sugadintus produktus ar tokius, kurių pasibaigęs tinkamumas vartoti. Pirkto didelius šaldytuvus bei mašinas malti mėšai ir kaulams. Viską vežiodavo savo automobiliu. Rašė apie ją vietiniai laikraščiai, duodavo interviu. Padėdavo Opolės miesto tarnybai. Būdavę ir taip, kad naktį jai paskambindavo ir pranešdavo, jog koks automobilis partrenkęs šunį. Tada sesuo važiuodavo savo mašina ir gelbėdavo tokį sužeistą gyvūną. Būdavo, kad koks agresyvus šuo neleisdavo žmonėms įeiti į savo namus ar į laiptinę. Tuomet milicininkai (dabar policininkai) šaukdavosi seserį. Ji pasiimdavo gabalą dešros ir savo būdais šunį nuramindavo.

Toks gyvenimas seseriai patiko. Ji buvo laiminga gelbėdama gyvūnus ir gyvendama kartu su jais. Naktimis miegodavo lovoje su katėmis. Kai kas tai laikė keistenybe ir ekscentriškumu, tačiau ji be gyvūnų jau negalėjusi gyventi.

Mums atrodė, kad Janina gyvens ilgiausiai iš mūsų visų, kadangi buvo sveika, užsigrūdinusi ir laiminga. Vis dėlto ją užklupo liga. Būdama 69 metų, sesuo mirė. Tačiau likimas lėmė, kad gyvūnų globa susidomėjo jos sūnus Mykolas. Kadangi kaimynai nebuvo patenkinti tuo, kad jų namas iš dalies paverstas prieglauda benamiams gyvūnams, sūnus perkėlė gyvūnus į prieglaudą, esančią apie 35 km nuo Opolės, kurią savo lėšomis išplėtė. Kaimas, kur esanti minėta prieglauda, vadinasi Paryžius. Mykolas iki šiol yra jos vadovas.

Kunigas Jonas Totoraitis

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Apie Joną Totoraitį reikėtų rašyti ne tik, kad jis Lietuvos kunigas. Jis istorikas, mokytojas, visuomenininkas, kraštotyriminkas, Seinų kunigų seminarijos ir Fribūro universiteto absolventas, vienuolis, Didžiojo Vilniaus seimo dalyvis, lietuviškų mokyklų steigėjas, Seinų „Žiburio“ gimnazijos direktorius...

Neseniai dienos šviesą išvydo Lietuvos istoriko dr. Algimanto Katiliaus knyga apie J. Totoraitį. Tai dar vienas nepaprastai reikšmingas A. Katiliaus darbas, iš kurio daugiau sužinosime apie Lietuvos ir tuo pačiu mūsų – Sūduvos ir Suvalkų krašto praeitį. Knyga pavadinta „JONAS TOTORAİTIS MIC: biografija ir veikla“.

Nesu tiek kompetentingas, kad rašyčiau knygos recenziją, tačiau noriu ją pristatyti ir kartu pasidžiaugti, jog žingsnis po žingsnio vis daugiau sužinome apie mūsų istoriją ir ypač apie vadinamąjį Seinų lietuvių „aukso amžių“, kuomet šiame krašte vyko lietuvių tautinis atgimimas, kurio skleidėjai žymiai prisidėjo prie nepriklausomos Lietuvos atkūrimo. Gal ne visi turėsite progą paskaityti naujai išleistą knygą, todėl pabandyčiau atpasakoti, kokius šaltinius, ypač susijusius su Seinų praeitimi, A. Katiliui pavyko surasti ir kaip jis aprašė J. Totoraičio gyvenimą ir veiklą. Per šią prizmę juk atsiveria viso krašto istorija.

Kol parašysiu apie naujai išleistos knygos reikšmę, keliais sakiniais noriu paminėti patį J. Totoraitį, kad

paprasciau būtų suvokti knygos autoriaus A. Katiliaus intencijas. J. Totoraitis gimė 1872 m. Bliuviškiuose, Griškabūdžio valsčiuje. 1890–1895 m. mokėsi Seinų kunigų seminarijoje. Kelerius metus ėjo Daukšių parapijos vikaro pareigas. Nuo pat jaunystės domėjosi istorija, rinko etnografinę medžiagą, tyrinėjo istorijos šaltinius. 1899–1904 m. gavęs Seinų vyskupo Antano Baranauko pritarimą, slapta, kita pavarde, studijavo Fribūro universitete. Ten gavo filosofijos daktaro laipsnį. Grįžęs į Lietuvą tęsė sielovados darbą, istorijos tyrinėjimus, užsiėmė visuomeniniu darbu. Seinuose dirbo „Šaltinio“ redakcijoje, o 1910 m. slapta įstojo į marijonų vienuoliją. 1911 m. Seinų kunigų seminarijoje pradėjo eiti dvasios tėvo pareigas. 1923–1937 m. buvo Kauno Vytauto Didžiojo universiteto profesorius. Marijampolėje įsteigė Marijonų gimnaziją ir ėjo direktoriaus pareigas. Parašė daug straipsnių, ypač istorijos temomis. Žymiausiame savo veikalė „Sūduvos Suvalkijos istorija“ naudojosi ne tik paskelbtais istorijos šaltiniais, bet atrado daug naujų, iki tol nežinomų. Jis laikomas regioninės istoriografijos Lietuvoje pradininku. Mirė 1941 m. birželio 21 d. Bliuviškiuose, Griškabūdžio valsčiuje. Palaidotas Marijampolės senosiose kapinėse.

Išsamiau šią iškilią asmenybę jau minėtoje knygoje pristatė A. Katilius. Tad noriu paminėti svarbesnius, o kai kam gal ir nežinomus faktus apie J. Totoraičio darbus ir idėjas.

Knyga „JONAS TOTORAITIS MIC: biografija ir veikla“ padalyta į 14 skyrių bei papildyta priedais. Reikšminga, kad joje publikuojami J. Totoraičio laišakai, kurie nepaprastai praturtina veikalą. Skaitytojas pats gali pajusti ano meto nuotaikas, J. Totoraičio nuomonę vienu ar kitu klausimu. Mums ypatingai svarbu, kad knygos autorius paskelbė 1912–1914 metais rašytus laiškus Jurgiui Matulaičiui. Jie rašyti tuo metu, kai J. Totoraitis dirbo Seinų kunigų seminarijoje. Laiškai atskleidžia lietuvių ir lenkų tarpusavio santykių dinamiką mūsų krašte prieš Pirmąjį pasaulinį karą. Tai buvo tas laikmetis, kada artėjo lemiamas momentas, kai turėjo būti sprendžiamas šio krašto politinės priklausomybės klausimas. Tų pokyčių nuotaikos juntamos Seinų kunigų seminarijoje, dėl ko J. Totoraitis

dažnai sielvartavo. Jis jautėsi vienišas ir bejėgis ką nors pakeisti. Manė, kad lietuvių ir lenkų nesutarimai tęsis dar labai ilgai. Beje, jo tuo metu išsakyti samprotavimai labai aktualūs ir šiandien.

A. Katilius surašė J. Totoraičio biografiją ir pristatė jo nuveiktus darbus įvairiais gyvenimo tarpsniais, tačiau mes, gyvenantys Suvalkų krašte, skaitydami šį veikalą, visų pirma atrandame jame savo krašto XIX–XX a. sandūros istorijos aprašymą. Taigi drįstu sakyti, kad A. Katilius, rašydamas apie J. Totoraitį, sąmoningai nepagailėjo parodyti platesnį vaizdą, atliko papildomą darbą ir praplėtė mūsų žinojimą, kas tuo metu vyko Seinų kunigų seminarijoje, kokios nuotaikos vyravo parapijose, kaip organizuota lietuviška leidyba po spaudos laisvės atgavimo 1904 m. arba kaip

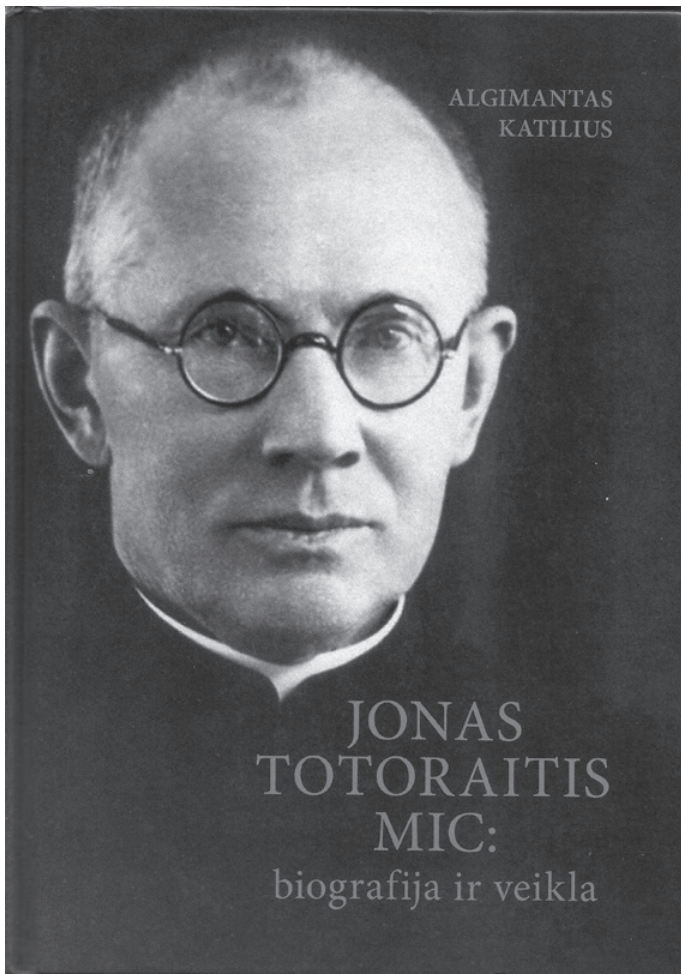
Seinuose atsirado „Šaltinis“.

J. Totoraitis – Seinų kunigų seminarijos absolventas. Knygoje užsimeinama ne tik apie jo mokslus Seinuose, bet ir aprašomos čia vyravusios nuotaikos, profesūros požiūris į tautinius klausimus. J. Totoraitis taip pat Fribūro universiteto Šveicarijoje absolventas. Jo studijas vainikavo daktaro disertacija apie karalių Mindaugą. Fribūro universiteto Šveicarijoje vardą ir anksčiau buvome girdėję. Žinojome, kad jame studijavo Seinų kunigų seminarijos absolventai. A. Katilius praplečia žinias apie šio

universiteto reikšmę lietuviams. Pirmieji studentai iš Lietuvos Fribūro universitete pasirodė 1895 metais. Tai buvo Seinų vyskupijos kunigai. Universitetas juos priimdavo netikromis pavardėmis, kadangi Rusijos imperijos valdžia drausdavo vykti studijuoti Vakarų Europos universitetuose. Pasisūduodavo, jeigu studentų vykimo tikslas buvo – „gydytis“. Tuo ir pasinaudodavo kunigai. Kaip mini A. Katilius, nuo 1883 iki 1901 m. aštuoniolika Seinų kunigų seminarijos auklėtinių išvyko į Šveicariją „gydytis“. Tarp jų buvo ir J. Totoraitis. Fribūre jis pasivadino Jonu Norumi. Įdomu, jog knygoje pabrėžiama, kad vyskupas Antanas Baranauskas palankiai žiūrėjo į kunigų (slaptas) studijas Vakarų Europoje ir stengdavosi jiems padėti išvykti. Minima ir tai, kad šiame universitete taip pat nepavyko išvengti lietuvių ir lenkų nesutarimų, mat lenkai buvo neblogai organizuoti ir stengėsi gan stipriai plėtoti savo tautinę veiklą. Taip pat lietuviai svetimšalių apsuptyje bandė burtis. J. Totoraitis minimas kaip vienas aktyviausių Fribūro universiteto lietuvių studentų. Jis šiame universitete vokiečių kalba apsigynė disertaciją apie karalių Mindaugą ir buvo pirmas lietuvis, apgynęs istorijos daktaro disertaciją iš Lietuvos istorijos.

A. Katilius savo veikale naudoja gausiais istorijos šaltiniais. J. Totoraičio rašyti laišakai ir gaudami atsakymai leidžia labiau suprasti ano meto nuotaikas ir idėjas, kurios gimdavo lietuvių inteligentų galvose. J. Totoraitis susirašinėdavo su J. Basanavičiumi, J. Matulaičiu, Pr. Būčiu ir daugeliu kitų, kuriems rūpėjo Lietuvos likimas, jos mokslas, žemės ūkis, kultūrinis atgimimas, istorijos tyrimai.

J. Totoraitis dalyvavo svarbiausiame Lietuvos XX a. pradžios politiniame įvykyje – Didžiajame Vilniaus seime. Ten jis suprato, kaip

rašo knygos autorius, kad lietuviai dvasininkai turi aktyviau veikti ir siekti ginti lietuvių tautos interesus, remtis krikščioniškomis vertybėmis. Knygoje rodomas Daukšių parapijos pavyzdys, kur, pasak Totoraičio, plito žalingos lietuviams socialdemokratų idėjos. Todėl kunigų tikslas buvo skatinti raštingumą, atsigręžimą į savąją istoriją. Aiškinta, kad emigracija į Ameriką nėra geras dalykas, tačiau jeigu taip nutinka, reikia mokytis rašyti ir skaityti, kad gebėtum palaikyti ryšį su emigravusiais giminaičiais. Daukšių parapijoje J. Totoraitis pradeda rinkti etnografinę medžiagą, Šunskuose užsiima visuomeniniais reikalais, įsteigia „Žiburio“ draugijos skyrių, moko ūkininkauti.

Vienas knygos skyrius skirtas J. Totoraičio idėjoms ir sumanymams. Ne viską jam pavyko įgyvendinti, tačiau žiūrint iš šių dienų perspektyvos jis gerai suprato, kas atgimstančiai Lietuvai ypatingai svarbu. Siūlė kuo skubiau steigti Lietuvos istorijos tyrinėjimo draugiją (1907 m. po ilgų diskusijų ir J. Basanavičiui siūlant įsteigta Lietuvos mokslų draugija), manė, kad būtina Užnemunėje įkurti žemės ūkio mokyklą, organizuoti kunigų susivienijimą, Vilniuje steigti universitetą, užsiimti kaimo ir mažų miestelių jaunimo reikalais. Totoraitis rašė: „Man rūpėjo agitacija – sujudinti, sukurstyti ir paraginti prie darbo.“ A. Katilius pažymi, kad J. Totoraitis dažnai remdavosi žiniomis, kurias įgijo studijuodamas užsienyje, naudojos Vakarų Europos mokslininkų metodologiniais šaltiniais. Beje, iš jo sukurtų rašytinių šaltinių matyti, jog kai pradėjo dirbti Seinų kunigų seminarijoje dvasios tėvu, susilaukdavo kritikos iš (prolenkiškos) seminarijos vadovybės, kad ruošdamasis darbui su klierikais remiasi vokiečių ar prancūzų, o ne lotynų ar lenkų kalba rašyta literatūra. Perskaitęs A. Katiliaus veikalą

pažymėsiu tik vieną mums šiandien itin aktualų klausimą, kuris krenta į akis. Anuomet, prieš šimtą metų, visur pažymima, kad steigiant vieną ar kitą lietuvišką draugiją visada įstatuose atsirasdavęs įrašas, jog norint tapti jos nariu ir naudotis dalyvavimo joje privilegija (pvz., skolintis knygas, turėti balso teisę...) reikia sumokėti mėnesinį ar metinį mokesį.

J. Totoraitis Seinų „Šaltinio“ redakcijoje dirbo vos tris mėnesius. Jam šis darbas nebuvo mielas. Vengė ištraukti į politiką, o XX a. pradžioje, būnant lietuviškos spaudos talkininku, sudėtinga buvo to išvengti. Anot A. Katiliaus, jis mielai ėmėsi kalendorių paprastiesiems kaimo gyventojams rengimo. Visų „Žiburio“ kalendorių 1908–1917 m. rengėjas buvo J. Totoraitis. Reikia pabrėžti, kad jo bendradarbiavimas su lietuviška spauda, kaip pažymi A. Katilius, prasidėjo nuo studijų Fribūro universitete metų ir tęsėsi iki gyvenimo pabaigos. J. Totoraitis daugiausia rašė istoriniais, visuomeniniais ir religiniais klausimais. Būdamas istorikas, daugiausia parašė straipsnių istorijos temomis, bendradarbiavo su keliolika redakcijų.

Istoriko darbą J. Totoraitis tęsė kurį laiką gyvendamas Sankt Peterburge. Rinko medžiagą Lietuvos atgimimo istorijai. Domėjosi Sankt Peterburgo lietuvių padėtimi. Gyvenimas šiame mieste leido susipažinti su ten saugomais istorijos šaltiniais, kas labai pravertė Totoraičiui istoriko darbe.

Jo, kaip dvasininko, gyvenimą kardinaliai pakeitė tapimas slaptu atnaujintos marijonų vienuolijos vienuoliu. Viešą vienuolinį gyvenimą J. Totoraitis susiejo su Marijampolės marijonų vienuolynu. A. Katilius šį jo gyvenimo tarpsnį knygoje pristato atskirame skyriuje, tačiau aš šiame straipsnyje plačiau jo neminėsiu. Mus domina J. Totoraičio pedagoginio darbo Seinų kuni-

gų seminarijoje pradžia.

1911 m. J. Totoraitis Seinų kunigų seminarijoje pradėjo eiti dvasios tėvo pareigas. A. Katilius nagrinėja jo susirašinėjimą su J. Matulaičiu ir Pr. Būčiu (Seinų kunigų seminarijos auklėtiniu). Kaip laiškuose mini pats J. Totoraitis, Seinuose jis turėjo daug darbo. Nemažai laiko privalėdavo skirti tiesioginėms pareigoms seminarijoje, darbui su klierikais. Tačiau laiškuose užsimena, jog jaudėsi vienišas. Matė vis gilėjantį lietuvių ir lenkų tarpusavio konfliktą ir eidamas dvasios tėvo pareigas jaudėsi bejėgis jį išspręsti. „Neapykanta tarp lietuvių ir lenkų yra arši“, – rašė. Stengėsi išlikti neutralus tautiniais klausimais, tačiau laiškuose savo bičiuliams aiškiai pabrėždavo, jog lenkų ir lietuvių teisės Seinų kunigų seminarijoje nėra lygios. Lietuviai buvo skriaudžiami ir dėl tautinių motyvų dažnai šalinami iš seminarijos. Jis dėl to labai sielvartavo. Ypatingai jam buvę skaudu, kai seminariją turėdavo palikti gabūs, lietuviškumui ir krikščionių tikėjimui neabejingi klierikai. Kita vertus, darbas Seinuose buvo reikšmingas J. Totoraičio gyvenimo etapas – formavo jo, kaip kunigo ir lietuvio, pasaulėžiūrą. Jis ir toliau domėjosi istorija, nagrinėjo istorijos šaltinius, bendradarbiavo su lietuviška (taip pat leidžiama Seinuose) spauda, palaikė ryšius su J. Basanavičiumi ir kitais lietuviais inteligentais, kaupė istorinę medžiagą. A. Katilius savo veikale neužsimena apie J. Totoraičio bendravimą su Seinų lietuviais pasauliečiais. Gal tiesiog tai sunku aptikti istorijos šaltiniuose, tačiau ši informacija būtų itin svarbi vertinant, kiek lietuviška veikla Seinuose buvo susijusi vien su bažnytinėmis institucijomis ir kaip joje dalyvavo pasauliečiai – lietuviai inteligentai.

(Bus daugiau)

Vaikų žaidimų aikštelėje

BIRUTĖ BURDINAITĖ-OŁÓW

Vilė: Labas!

Genutė: Labas! Oi, kaip gerai, kad atėjot. Aš čia jau ilgokai sėdžiu ir užmušinėju laiką skaitydama laikraštį. Pagaliau bus su kuo paplepėti.

Vilė: Jonuk, eik pažaisti su Luku.

Jonukas: O kur jis?

Genutė: Lukas pasislėpė tame spalvotame mediniame namely.

Vilė: Betgi ir tvanku šiandien. Tiesiog nėra kuo kvėpuoti. Žmogui beveik *stogas važiuoja* nuo to karščio...

Genutė: Jau iš ryto buvo arti 30 Celsijaus laipsnių. Gerai, kad dar truputį atvėso, tai ir išėjom su Luku į lauką.

Vilė: Mes irgi, tik trumpam, nes būtinai turiu važiuoti į prekybos centrą apsipirkti – kitaip *pampersų* mažylei *pritruks*. Tik šeštadienį gali būti pilnas *parkingas* automobilių. Kažin ar bus kur sustoti?

Genutė: Važiuok *kažkur* tai devynioliktą. Tuo laiku, man rodos, jau dauguma žmonių turėtų būti apsipirkę.

Vilė: Devynioliktą negaliu. Šiandien šokių *repeticijos*, kuriose būtinai turiu dalyvauti, nes kitą sekmadienį pasirodysim šventėje. Kviečiu ir Tave į renginį.

Genutė: Girdėjau. Mielai

ateisiu! Dar kažko norėjau Tave paklausti, bet neprisimenu, ko... A, praėjusią savaitę tvarkiau spintą ir radau keletą man jau per mažos *išmieros* suknelių ir palaidinių. Gal norėtum *pasimieruoti*?

Vilė: Taip, tik ar aš tilpsiu į tuos drabužius? Pastaruoju metu priaugau keletą kilogramų...

Genutė: Man atrodo, *laisvai* tilpsi. O ar norėtum Jonukui *puzliu*? Lukas jais nesusidomėjęs, labai retai žaidžia.

Vilė: Jonukui žaislų niekada nebūna per daug, o *puzliai* jam labai patinka.

Genutė: Tai ateikit rytoj į svečius. Mes priešpiet važiuosim žaisti *peintbolą*, bet apie šešioliktą valandą jau būsim namie.

Vilė: Gerai. Atnešiu paragauti *bankucheno*. Mano mama juos kepa.

Genutė: Puiku!

***

Užmušinėti laiką ir *stogas važiuoja* yra rusų arba lenkų frazeologizmų pažodiniai vertiniai. Vietoj *užmušinėti laiką* lietuviškai galima pasakyti: *šiaiip taip stumti laiką, trumpinti laiką*, pvz.: *Aš čia jau ilgokai sėdžiu ir užmušinėju laiką (trumpinu laiką) skaitydama laikraštį. O sakinį Žmogui beveik stogas važiuoja nuo to karščio... galėtume taisyti taip: Žmogui beveik galva (smegeninė) apsisuka (žmogus beveik galvos netenka, vieno šulo netenka...) nuo to karščio...*

Dialoge įsivėlė keletas nevertotinių svetimybų. Štai tie svetimžodžiai ir jų atitikmenys: *pampersai*

– *sauskelnės, parkingas* – (*automobilijų aikštelė, išmiera* – 1. *matmuo*; 2. *dydis, numeris, pasimieruoti* – *pasimatuoti, puzzle* – 1. *dėstas, dėlionė, dėstinis (žaidimas); galvosūkis*; 2. *kibučiai (žaidimo dalys), peintbolas* – *dažasvydis, bankuchenas* – *šakotis*.)

Nepriesaginių veiksmazodžių, kurių bendratis baigiasi **-yti, -(i)ūti**, būsimąjo laiko trečiojo asmens formoje rašoma atitinkamai **i** arba **u**, pvz.: lyti – lis, gyti – gis, būti – bus, griūti – grius. (Išimtys: *vyti* – *vys*, *siūti* – *siūs* ir jų sangrąžinės formos *vysis*, *siūs*.) Visi kiti veiksmazodžiai būsimąjo laiko trečiojo asmens formoje išlaiko bendratis balse, pvz.: blykšti – blykš, plyšti – plyš, dygti – dygs, matyti – matys, rašyti – rašys, slysti – slys, dūkti – dūks, grūsti – grūs, lūžti – lūš, rūgti – rūgs, trūkti – trūks, bristi – bris, skristi – skris, sprukti – spruks. Priešdėlinių veiksmazodžių rašyba nesikeičia: prilyti – prilis, prigyti – prigis, įsigyti – įsigis, sulūžti – sulūš, surūgti – surūgs.

Kažkur tai – nevertotinas vertinys (vertalas). Jis keistinas *maždaug, apie*, pvz.: *Važiuk kažkur tai (maždaug, apie) devynioliktą.*

Daiktavardžio *repeticija* daugiskaitos forma neretai pavartojama ten, kur reikėtų vienaskaitos, pvz.: *Šiandien šokių repeticijos (repeticija), kuriose (kurioje) būtinai turriu dalyvauti, nes kitą sekmadienį pasirodysim šventėje.* Čia kalbama apie vieną repeticiją. Daugiskaitos forma vartotina, pvz., tokia sakinys: *Iki koncerto vyko trys repeticijos.*

Žodis *laisvai* pavartotas netinkama reikšme. Tai semantizmas. Sakinys taisytinai taip: *Man atrodo, laisvai (lengvai) tilpsi.*

TARP PUNSKO, SEINŲ IR SUVALKŲ

Ir mūsų kampelis garbę apturėjo –
Kongreso dalyviai pas mus viešėjo.
Lankės prezidentas su savo palyda,
Garbingas lietuvis Gitanas Nausėda.
Niekad savo krašte to nesitikėjom,
Bet gražų būrį svečių turėjom.
Būkim dėkingi dėl savo senelių, tėvų
Ir mūsų jaunimo garbingų darbų.
O, kad ilgai klestėtų
Lietuvių kultūra ir žodžiai poetų!
O kad dar skambėtų po visas šalis,
Jog gyvena lietuviai išvis!

Algirdas Makauskas

BENDRAM KELY

Už aukštųjų kalnų,
Ant plačių vandenų
Gondola mūsų meilės sūpavos...
Gaila, gaila labai,
Kad anie vandenai
Gal – atrodo – dabar ne taip žavūs.

Tik, nepaisant audrų
Ar griautinių tūžmių,
Vis dėlto plaukt sėkmingai pavyko
Link to Uosto, Kuris
(Į Jį kreips Švyturys)
Leis po žygio švartuotis iš tyko.

Padėkoti beliks
Už dienas ir naktis
Tam, kurs mus kadaį žemę siuntė.
Šventus jau – Auksines
(Pirmas – paskutines)
Liks bent žingsniai, įprasminti sunkiai...

Jeronimas Šalčiūnas

Lapkričio 9 d. 95-ąjį jubiliejų švęs
Monika Jančiulienė iš Žagarių.

*Mama, močiute, promočiute,
Prabėgo metai tarsi rūkas kloniais,
Tarsi daina vakarė sutemy.
Nuskriejo jie tarytum pienės pūkas,
Pribarstė plaukus žiedlapių baltų.
Jų buvo ir prasmingų, ir laimingų,
Jų buvo tarsi akmenys sunkių.
Užtat šiandieną iš širdies Jums linkim
Laimingų metų ir gražių!*

**Dukros, sūnus, žentai, marčios,
26 anūikai ir 39 proanūikai**

Įmonė EMISKAR

Vitas Pečiulis
Mokyklos g. 35
16-515 Punkskas

Kokybiškai ir greitai montuojame
oro kondicionierius bei šilumos siurblius.
Parenkame reikiamą
kondicionierių/šilumos siurblių
bei užtikriname konkurencingas kainas.

Tel. 502 026 107
emiskar@op.pl

Mamyte,

*Visad esi labai mums reikalinga,
Paskendusią vis matėm darbuose...
Tegul nors šiandien, Tavo šventės – lapkričio 10-osios rytą,
Įvairiaspalviai lapai gėlėmis žydės,
O mūsų žodžiai dar neišsakyti
Lai Tavo širdį šiluma užlies.
Mes užaugom, iš namų išėjom,
Rodos, tik ilsėkis, būk rami.
O juk rūpesčių nesumažėjo
Nuo tada, kai buvome lopšy.
Labai Tau dėkojam, Mamyte,
už meilę, švelnumą, rankų ir širdies šilumą,
ačiū už kiekvieną gerą žodį ir nesibaigiančias maldas.
Mums kaip duona esi kasdieninė ir kaip oras esi reikalinga.*

Labai šiltai sveikiname mūsų brangiausią mamytę, močiutę ir promočiutę
Onutę Grigutiene 85-ojo gimtadienio proga.

Džiaugiamės, kad turim Tave.

Kiekviena kartu su Tavimi praleista akimirka mums yra labai brangi!

Visada lauki ir išlydi su meile. Esi tarytum mūsų angelas.

Gerasis Dieve, saugok mūsų MAMĄ visuos keliuos,
išklausyk jį tylas maldas, suteik sveikatos, džiaugsmo ir laimingų dienų.

Dukros su šeimomis

DARBO PASIŪLYMAS

Savivaldybės vandens įmonė „ŠEŠUPĖ“
įdarbins ekskavatoriaus operatorių.**Reikalavimai:**

- kvalifikacijos pažymėjimas, suteikiantis teisę valdyti ekskavatorių;
- vairuotojo teisės (B kategorija);
- ekskavatoriaus vairavimo patirtis;
- savarankiškumas ir atsakingumas;
- ekskavatoriaus eksploatavimo taisyklių žinojimas;
- baigta profesinė mokykla.

Siūlome:

- stabilias darbo sąlygas pagal darbo sutartį;
- palankias darbo sąlygas;
- gerą atlyginimą.

Norėdami pasiteirauti, galite susisiekti su mumis:
tel. 87 739 68 06, el. p. gsw.szesupe@gmail.com.

Paraišką dėl darbo ir CV prašome pateikti raštu „ŠEŠUPĖS“ būstinėje
(Punsko valsčiaus pastatas, A. Mickevičiaus g. 23, kambarys nr. 22)
iki 2023 m. kovo 31 d.

GERBIAMI
PRENUMERATORIAI!

*Nebūkite abejingi –
prenumeruokite „Aušrą“,
„Suvalkietį“ ir „Aušrelę“!*

Galima atvykti į redakciją Punske
arba Lenkijos lietuvių draugijos
būstinę Seinuose ar užsiprenume-
ruoti pavedimu į banko sąskaitą
(numeris pateikiamas paskutinia-
me žurnalo viršelyje), nurodant, už
kurį leidinį mokama.

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2023 M.
PRENUMERATOS KAINOS

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	48	12	8
	pusmetis	24	6	4
	ketvirtis	12	-	2
Užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	100	30	30
	pusmetis	50	15	15
	ketvirtis	25	-	7,5
Užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	140	50	50
	pusmetis	70	25	25
	ketvirtis	35	-	12,5

Lietuvos žiniasklaida

2022 10 11–24

Šįkart daugiausia nelabai malonaus žurnalistų ir politologų dėmesio teko valdantiems konservatoriams (Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai, TS-LKD). O pagrindiniai straipsnių ir komentarų „veikiantieji asmenys“ – krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas, Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto (NSGK) pirmininkas Laurynas Kasčiūnas, Seimo Biudžeto ir finansų komiteto (BFK) pirmininkas Mykolas Majauskas ir premjerė Ingrida Šimonytė. Tiesa, ji nėra partijos narė.

Ministras A. Anušauskas didelės kritikos ne tik iš oponentų, bet ir iš bendrapartiečių sulaukė, kai pareiškė, kad Vokietijos sprendimas, jog Lietuvai priskirta šios šalies kariuomenės brigada nebus dislokuojama šalyje nuolat (dauguma piliečių iš politikų viešų kalbų taip ir suprato; jau pradėtos ir karinio miestelio statybos), o kilus krizei būtų permesta į Lietuvą per 10 dienų, yra tinkamas.

Anot portalo lrytas.lt, Seimo Užsienio reikalų komiteto (URK) narys, konservatorius Žygimantas Pavilionis teigė, kad visi šalies politikai krašto gynybos klausimais turi kalbėti vieningai ir kartoti, jog Vokietijos brigada turi būti Lietuvoje. „Turime aiškiai sakyti, dėl ko apsisprendėme dar prieš Madrido NATO viršūnių susitikimą – kad vokiečių brigada turi būti čia, Lietuvoje, ir dabar. Jie gali naudotis laikina infrastruktūra, per tą laiką mes ją padarytume rimtesne. Bet grėsmė saugumui vyksta dabar“, – kalbėjo Ž. Pavilionis.

To paties portalo teigimu, L. Kasčiūnas savo feisbuko paskyroje rašė, jog „Lietuva negali kalbėti keliais balsais, negalime prieštarauti vienas kitam, o tuo labiau atstovauti ne savo

pozicijoms, atkartoti kitų, kad ir labai mums draugiškų, valstybių darbinės derybinės nuomones.

Lietuvos ministrai turi ginti Lietuvos pozicijas bei nacionalinius interesus. Lietuvos gynybai vadovaujantys politikai negali silpninti valstybės pozicijų, ignoruoti Valstybės gynybos tarybos nutarimų. Jie turi suprasti, kas yra aukštoji diplomatija, ir veikti atitinkamai...“ Kalbėdamas naujienų agentūrai ELTA, L. Kasčiūnas kritikavo kolegą A. Anušauską ir dėl per didelės savireklamos (ministras yra aktyvus socialiniuose tinkluose): „Kartais reikėtų gal mažiau komunkuoti, o daugiau dėti pastangų įtikinant vokiečius.“

Neliko skolingas ir A. Anušauskas, kuris, reaguodamas į NSGK pirmininko žodžius, sakė, kad kai yra tokie kolegos, net opozicijos nereikia. „Jokie susitarimai nėra nei pakeisti, nei kaip nors interpretuojami kitaip. Kokie jie sudaryti buvo, tokie ir yra. Mes būtent dėl to ir siekiame vystyti infrastruktūrą, kalbamės apie tai su Vokietija – abi šalys specialiai sudarė darbo grupę. Dar kartą pabrėžiu, kad su savo interpretacijomis (kritikai – ELTA) labai skuba“, – teigė krašto apsaugos ministras.

Tiesa, A. Anušauską palaikė bendrapartietis Raimundas Lopata, kurio nuomone, ministras padarė komunikacinę klaidą, bet ji ištaisoma. Savotišką palaikymą, politologų nuomone, A. Anušauskui išreiškė ir Prezidentas. Agentūrai ELTA atsiųstame Prezidentūros komentare teigiama, kad Gitanas Nausėda pabrėžia, jog jo ir Vokietijos Kanclerio Olafo Scholzo susitarimas dėl vokiečių vadovaujamos brigados dislokavimo Lietuvoje yra galiojantis.

Besiginčijant dėl vokiečių brigados

išlindo ir visai netikėtų faktų: pasirodo, santykiai tarp NSGK pirmininko ir krašto apsaugos ministro rimtai pašliję, jie tarpusavyje net nesikalba. „Lietuvos ryto“ televizijos laidoje „Oponentai“ laidos vedėjui paklausus, ar po kilusio ažiotažo kalbėjosi su A. Anušausku tiesiogiai, L. Kasčiūnas pripažino, kad gyvo pokalbio nebuvo – politikai santykius aiškinosi tik per žiniasklaidą. „Ne, apie tai (kalbėtis) neteko“, – pripažino komiteto pirmininkas.

Kaip vertina tokius nesutarimus partijos viduje politologai, rašė ELTA žurnalistė Rugilė Augustaitytė: „Nors politologai nemano, kad ministrui gresia Seimo URK pirmininko pareigų netekusio Ž. Pavilionio likimas, visgi, leidžia suprasti jie, galimybė, kad A. Anušausko pozicijos partijoje susvyruos – tikėtina.

<...> Politologo Virgijo Valentinačiaus vertinimu, jei A. Anušauskas nepripažins klaidos, bus galima pradėti kalbėti apie dar vieną krizę Vyriausybėje. „Kol kas negalime būti tikri, kad tai yra konfliktas ir skilimas, palaukime, kol paaiškės, ar A. Anušauskas keičia savo poziciją, ar ne. Bet jei nekeis, galėsime kalbėti apie rimtą krizę Vyriausybėje ir vieno ministro netinkamumo pareigoms klausimą. Tai būtų bene pirmas kartas, kai klausimas būtų keliamas rimtai tarp valdančiųjų“, – situaciją komentavo apžvalgininkas.“

Kaip paprastai tokiais atvejais atsiranda ir sąmokslų teorijų šalininkų. O jie teigė, kad L. Kasčiūnas toks reiklus A. Anušauskui dėl to, jog būtent A. Anušauskas, o ne jis po rinkimų tapo krašto apsaugos ministru.

Ir šitas konfliktas TS-LKD partijoje ne vienas. Vandenį gerokai drumsčia ir BFK pirmininkas M. Majauskas. Įtampa tarp jo ir premjerės

I. Šimonytės kilo svarstant kitų metų biudžetą. Konservatorių prezidiumui įpareigojus frakcijos Seime narius ne-teikti biudžetui iniciatyvų, nederintų su Vyriausybe, M. Majauskas vis dėlto palaikė iniciatyvą neribotai pratęsti pridėtinės vertės mokesčio lengvatą restoranams, kultūros ir sporto veiklai, nors ministrų kabinetas siūlė lengvatą taikyti tik iki 2023-ųjų liepos.

Kritikuodama tokį M. Majausko poelgį, premjerė TV3 televizijai sakė: „Seimo narys turi laisvą mandatą, bet Seimo narys ten, kur atsiranda, atsiranda ne dėl savo laisvo Seimo nario mandato, o todėl, kad jį delegavo ir nominavo konkreti frakcija. Tai jeigu tai yra frakcija, kurioje Seimo narys dirba, tai su ta frakcija jį sieja santykiai ne tik tada, kai jis nominuojamas, bet ir tada, kai priimami sprendimai. <...> Man netinka, kai komandiniame žaidime kažkas ateina ir nusprendžia, kad aš čia mėtysiu ietį. Jeigu žaidžiame komandinį žaidimą, reiškia, kad žaidžiame komandinį sprendimą.“

Ir čia neapsieita be sąmokslo filosofijos. I. Šimonytė kalbėjo, kad M. Majauskas gali būti nusivylęs sprendimu ne jį, o Laimą Andrikieneį siūlyti į Europos Audito Rūmus.

Interviu portalui delfi.lt pats M. Majauskas, paklaustas, kaip jis vertina priimtą savo partijos prezidiumo sprendimą, kuris įpareigoja balsuoti ne taip, kaip liepia sąžinė, o taip, kaip liepia partija, sakė: „Tas sprendimas buvo kiek skubotas. Pagal Konstitucijos 130 str. Vyriausybė turi išskirtinę pareigą ir kompetenciją pateikti Seimui biudžeto projektą. Ji neprivalo jo derinti nei su Seimu, nei su Prezidentūra. Vadovaudamasi šiuo straipsniu, ji pateikė biudžeto projektą Seimui. Natūralu, kad po nederinto projekto pateikimo būna Seimo narių, komitetų, Prezidentūros siūlymų.“

Atsakydamas į žurnalisto klausimą, ar už partijos nurodymų nepaisymą bus nukapotos jo ir L. Kasčiūno galvos, atsakė: „Man nesinori piešti

situacijos ryškiomis spalvomis. Noriu žiūrėti į situaciją gyvenimiškai: kiekvienas dirba savo darbą ir, vertindamas Vyriausybės pateiktą biudžeto projektą, gali turėti savo siūlymų.“

Kuo šie nesutarimai tarp valdančiųjų gali baigtis? Kai kurie politologai netgi prognozuoja, kad po biudžeto priėmimo netekusi kantrybės dėl nuolatinės kritikos ne tik iš opozicijos, bet ir iš savų, premjerė I. Šimonytė gali atsistatydinti.

Delfi TV laidoje „Delfi tema“ dalyvavę TS-LKD prezidiumo nariai Paulius Saudargas ir Mindaugas Lingė atsakė į klausimą, ar yra požymių, kad I. Šimonytė po biudžeto priėmimo galėtų nuspręsti trauktis iš pareigų. „Jei tokių ženklų yra, aš jų nematau, nežinau. Man atrodo, kad nėra“, – sakė P. Saudargas.

Pati I. Šimonytė minėtai TV3 televizijai apie atsistatydinimą sakė taip: „Kai jausiu, kad Vyriausybė nebeturi pasitikėjimo, tada <...> sakysiu, kad Vyriausybė, mano nuomone, nebeturi pasitikėjimo. Kol kas to nesu pasakiusi.“

Prezidentas G. Nausėda žinomas kaip politikas, savo kalbose mėgstantis pajuokauti, įterpti kokį posakį, palyginimą. Prieš mėnesį jis, kalbėdamas apie valstybės tarnybos reformą, sakė bijąs, „kad su vandeniu iš vonelės neišpiltume ir kūdikio“. Vasario mėnesį šalies vadovas saugumo konferencijoje Miunchene, kalbėdamas su JAV viceprezidente Kamala Harris, kaip tada rašė lrytas.lt, „norėdamas blykstelėti humoru, kreipėsi į viceprezidentę ragindamas pasiūsti į Lietuvą daugiau karių ir dėl to, kad čia yra labai daug gražių moterų“.

Šįkart vėl daliai politologų, žmogaus teisių ekspertų nepraslydo negirdom G. Nausėdos mintys naujienu agentūrai BNS, išsakytos kalbant apie Vokietijos karių dislokavimą Lietuvoje. „Vokietijos kariuomenė, žinote, nėra mergina, kurią galima pakviesti gerai praleisti vakaro prie ežero po atviru dangumi. Tai yra rimta kariuomenė, kuriai reikia pasiūlyti vedybų

sutartį, ir toje vedybų sutartyje turi būti labai aiškiai numatyti Lietuvos įsipareigojimai, ką mes padarysime, nes kitaip Vokietijos kariuomenė savo įsipareigojimų mums taip pat negalės vykdyti“, – sakė Prezidentas.

Kaip „Žinių radijui“ kalbėjo Vaidotas Beniušis, portalo 15min.lt vyriausiasis redaktorius, „nėra čia „didelės temos“. Jam pritarė drauge laidoje „Įvykiai ir komentarai“ dalyvavęs ELTA vyr. redaktorius Vytautas Bruveris („Aš čia kažko ypatingo irgi nematyčiau“), kuris pridūrė: „Prezidentas yra <...> tradicinis, paprastas. Jis labai stengiasi dėtis savu biču, būdamas geros nuomonės apie savo iškalbą, ir skelia tokius pokštus. <...> Gal galima tai vadinti seksizmu, bet aš tokių stiprių išsireiškimų nevarčiau.“

Tačiau, kaip sakoma, kiekvienas girdi, ką nori išgirsti. Pagrindinis „radinys“ – seksizmas. O Seimo Laisvės frakcijos atstovė Ieva Pakarklytė, pasak portalo delfi.lt, „įvardino net tris žalas“. „Kas blogai su prezidento citata? Moterys stereotipiškai skirstomos į du tipus: vertas santuokos, t. y. rimtas ir užkariautinas; nevertas ir nerimtas „mergeles“, su kuriomis galima paffirtuoti ir „mess around“ prie ežeriuko.

<...> Vis galvoju apie tą prezidento gerovės valstybės viziją. Ir suprantu, kad čia turbūt vėl būtų tas atvejis, kai prezidento patarėjams reiktų aiškinti, kad ne, sakydamas „gerovės valstybė“, prezidentas neturėjo omenyje pagarbos žmogaus orumui, žmogaus teisių, lyčių lygybės ir lygių galimybių užtikrinimo, jis turėjo omenyje... (įrašykite patys)“, – pridūrė I. Pakarklytė.“

„Prezidento tekste kiekvienas įžvelgia tai, ką labai nori įžvelgti. Prezidentas kalbėjo apie tai, kad Lietuva turi kuo greičiau atlikti visus savo įsipareigojimus, kad būtų priimta Vokietijos brigada. Deja, daliai politikų atrodo, kad šią temą galima bandyti paslėpti, perkeliant diskusiją į kalbotyros sritį“, – agentūrai ELTA perduotame komentare rašė Prezidentūra.